

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUISBURG

Handwritten red mark or signature at the bottom right corner.

Augustine pater. aquila in morte iohannis
Ingenij velis petis alta recondita celis
Inde venis lucens. lucem cunctisq; reuelans
Qua dum stinuo patulam factis esse libello
No capit hac tota. simul omnia mes relegedo
Est opus ergo pium membris distingue totu
Luceat ut facile pia mens quodcuq; requirit
Hinc memor esto tui. meores pcor alme p te
Tecu luce frui. michi det lux optima p te. ame.

Prohemium libelli.

Comendaco materie q tractatur. ca. p mu. ca. p mu.
Deu nullo pdicamto pprie expmi posse. .ij.
Queda racoe. qda vero fide fore pbada .iij.
Spūs sex modis dī in scpturis .iiii.
Amma quid sit. .v.
Quid sit angelus. .vi.
Emgmatica diffinico dei .vii.
Scala creaturarū ad deplādū creatore .viii.
Comendaco ptracte contemplacōis .ix.
De trinitate psonarū et bēvitate. .x.
Cur pater nō mī et filius non filia dī. sed verbi
 nomen obtineat .xi.
Quō creatura in deo vita esse dicat̄ .xii.
Quō psona filij sola sit incarnata .xiii.
Quō amor dei spūs scūs dicatur. et quomō in
 separabilis sepabiliter in igne apparuit et co
 lumba .xiiii.

- De equalitate psonarū & cur magis s̄b dicitatis
 vocabulo venerantur q̄ aliarū virtutū utpote
 misericōdie aut iusticie. .xxv.
- Si nullus miser esset vel damnatus adhuc deus
 suā misericōdiam & iusticiā possit oñdere .xxvi.
- De malo quid sit & q̄ in regno dei nichil inordinatū
 natum relinquitur .xxvii.
- Utrū creatura ex creatoris s̄ba vel ex aliq̄ p̄ce
 istēte materia an ex n̄lo sit cōdita. .xxviii.
- Propositiō quicq̄ difficultū q̄onū .xix.
- Responso ad p̄mā et q̄ creator in tota creatura
 ra existat. .xx.
- Quō ois creatura i creatorē existē p̄tē .xxi.
- Cur nō tota catura equalit̄ tōno fruatur .xxii.
- Cur nō tota creatura in vno statu p̄maneat cū
 in deo sit qui immutabilis ē. .xxiii.
- Responso ad reliquas q̄ōnes supra capitulo
 .xix. p̄positas .xxiiii.
- Declaratiō sp̄ialis q̄ deus sit illocalis .xxv.
- Quomō xp̄us totus in celo totus in v̄ginis
 utero .xxvi.
- Quomodo deus sit solus immortalis solus
 inuisibilis .xxvii.
- Quomō homo ad dei imaginē & similitudines
 sit creatus. .xxviii.
- Sōn aia tā multū videt in somniis .xxix.
- Quomō aia toto corpore diffusa in singulis mē
 bris dicitur esse tota. .xxx.

- ¶** Cur vna anima sit docilior q̄ alia. ca. xxxj.
¶ Quid m̄gri foris laborādo aie conferant quid
 intus veritas opetur. xxxij.
¶ Quid sit credere d̄ū et q̄d credere m̄ d̄ū. xxxij.
¶ Vtrū lux diei vel caligo noctis aie quid oferat
 aut noceat. xxxiiij.
¶ Quō aie sanctorū intelligātur audire preces
 vuentū et eis p̄ocinari. xxxv.
¶ Quomō intelligātur aie a corpe solui et iterū
 reuerti ac visa referre. xxxvi.
¶ Quō resurrectō mortuorū sit p̄babil. xxxviij.
¶ Quō d̄ns et aie scōrū nūc m̄ celo ā sancti recess
 ptis corpi bz ibi futuri esse credātur xxxviij.
¶ De triplici celo historialiter et significatiue
 dicto. xxxix.
¶ De regno celorum quid vere sit et vbi sit esse
 credendum. xl.
¶ De gloria corporū beatorū. xli.
¶ De gloria omniū scōrū oim et differenti gloria
 singulorū. xliij.
¶ Cōcluditur q̄ sancti nō de sensibilibz rebz sed
 de sumo bono deliciantur. xliij.

S Incipit p̄hemū libelli.
Aperientia dei q̄ os muti aperuit. et rudibi
li aiali hūana v̄ba formare tribuit. me
q̄ nō solū sermone. s̄ etiā sciētia imperitum ad
fandū impellit atq; p̄ se et de se intellecta alijs
pie innotescē d̄pellit. **H**uius ḡ in st̄m̄ctu ad vtili
tatē ut spero plurimorū d̄mitto iterū me corro
dendū dentib; inuidorū. et forsitan d̄fouendum
cordib; vite dilectorū. **C**um xp̄us dicat veritas
et vita. **H**ec est vita eterna ut te solū sumū deū
cognoscant. constat p̄fecto racōnalem naturā
ad h̄ factā. ut factorē suū verū deū intelligat.
intelligēdo diligat. et diligēdo in eo q̄ est eter
na vita eternaliter beate viuat. diuinitatis ḡ
essentiam racōnabiliter inuestigare. est ad vi
tam eternam festinare. **H**anc vero negligēdo
ignorare. est utiq; in d̄sm̄ter ad mortem p̄pe
rare. qz mirum hic ab ea ignorabitur dum
q̄nq; a beata vita sequestrabitur. **Q**uāobrem
cū de hac p̄clara materia plurimi sanctorū pa
trū multa glorioza conscripserint ip̄amq; rem
simpliciorib; obscuro mō reddiderint libet me
p̄ h̄c d̄densa q̄si quādā semitam stilo d̄planas
re. qua infirmis intellectib; relicto erroris de
uio p̄ planū vitatis liceat libere ambulare. **S**
Hic quilib; mundus nebulosa facie michi for
tassis occurrit. et virus diu s̄b limido corde cō
rectū in me acerbiter euomit. **Q**uid tu inq̄ns

ligna filiis importare aut redūdanti mari vni-
dam instillare conaris. Dum tam mordacis
mordacē dentē hęc petra retūdat. et venenū ma-
liciose euomitū in viscera ipsius denuo retorquē
dū refundat. inuidia dyaboli intrant mors in
orbē terrarū. imitantur illū q̄ sūt ex pte ipsius.

Inuide infelix q̄ aliena felicitate torqueris
alieno damno depascaris. ip̄is rebus p̄bas te
ex pte dyaboli esse q̄ inuides alijs qd̄ tu igno-
ras scire. ac michi ob piū laborez collatū egris
suspirijs ingemiscas. qd̄ tibi ob deficiam p̄mo
ob inuidiam denegatū cognoscas. Age miser.
poti⁹ lesterū virus q̄ torges euome. et salubre
dilectōnis antidotū excipe. Si autē antip̄ris
tūi virus tabescueris faueto. ego autē cū inuidia
tabescente iter non habeo egregiā scripturarū
filuā alacer ingrediēs. nō in eā ut tu venenata
lingua asseris ligna deferens. sed p̄ciose vite
lignum. iusticiā esurientibz de ea efferre cona-
tor. et dulcem vite haustum vitam sitientibus
de pelago diuine scripture effundere nō mora-
tor. Omnes ergo fideles ad lignum vite curra-
mus. cuius gustu in eternū bene viuamus. Li-
bellus autē nomē cognitio vere vite sortiat̄ur.
dum in eo vera vita tardioribus intellectu cog-
nosibilis reddi videatur.

Comendatio materie q̄ tractat̄. **I**ca. p̄mū.

Ifratres.

Gratias deo pro solvimus cuius dono per
te in dubijs rebz certificari possumus.
Rinquidē ergo nos in h̄ ipm videas
fluxisse ne ad priam tendentes in via lassabū
di deficiamus pastu h̄ austuq; vite ut soles rez
fice. et tēpus irremediabili cursu labile. nexibz
qōnum figens. fac nobis stabile. ne su a volu
bilitas nos ociātes inuoluat. sed tua affabilis
tas in diuinis laborantes at semp manens euū
sustollat. **M**agister Fructū ligni vite in ras
mis crucis pendulum mecū alacres adite. fons
temq; vite a vita quasi de loco voluptatis ma
nantem. paradisum eccliam videlicet ortum delis
ciarum irrigantem vnanimis haurite. cuius
sapor si palatum cordis vestri indulcorabit. tes
stor vobis q; vos cum eo euo p̄masuros de tor
rente voluptatis sue qnq; satiabit. **F**ratres
Cū carnalia sapientes. spūalia cogitare ne
queamus. regnū celoz regionē clarissimā. omi
opulentiā affluentissimā. in qua celestem iheru
salē meritis atq; opibus inclitam vrtem p̄elas
ram in hac quoq; deū quasi gloriosū regem. ans
gelos velut milites vario cultu aspiciuos mēte
formamus. idcirco poscimus ut racōe indaga
te argumētis q̄ obstātia d̄primētibz. veritatez
q̄ in tenebris latitātē ad lucē nobis p̄ducas.
ac dñi ad quē videndum nos asseris factos
quodāmō visibilē an̄ oculos cordis nr̄i cōstituas.

Magister **C**um deus omnipotens. solus im-
mortalis. solus inuisibilis. solus incomprehensi-
bilis lucem inhabitet inaccessibile. ego autem te-
nebris vicioꝝ oblitus. terram caliginē inhabi-
tem luci virtutū inadibilem. qualiter ineffabile
lumen saucius aior oculis inferre poterō. qui
cecuciente cordis oculo splendore tante maiestatis
nullo modo intueri pualeo. **F**ratres **T**u-
mitē p posse in illam rapi quatenus directa cali-
gine merearis ab illa illuminari. nosq; per te illus-
trari sic sepe videmus valles a montib; ubare
solis irradiari. **M**gr **C**onator p virib; vos-
bis oratib; ac logica pēute comitatib; argumē-
tis. sequar veritate usq; in ipm vel ipius lucis
inaccessibilis latibulū fugientē. ipaq; cedere
pducam eā vobis indagantib; se ostendentē
Fratres. **P**ia quidē tibi non dērit oracō. tm̄
tibi sit pua dux veritatis racō. **M**agis opere
quidē a te audire dēderamus qualiter in oīs
mibus de deo cogitare debemus. ne forte infirma-
mēs sibi pulchrū hōiem imaginetur et h̄smus.
lachrū p vero deo decepta veneret. **M**gr **F**a-
teor. altitudinis suscepti negocij magnitudi-
ne victus succumbo. qz que utrūq; mente aspicio
vel deipio vix verbis explicare sufficō. **E**xcedit
enī longe p̄daroz phoz ingemū sumū qz sub-
limitas huius rei q tractatur exupat omem
intellectū qnto quippe magis omem creaturā

transgressus. conor eam diligētū intuitu stem-
plari. tanto magis sentio eam ab aspectu intel-
lectus mei elongari. **O**pera tamē dabo inquis-
sionē vestre pro modulo meo satisfacere. put-
ipe de quo agimus dignabitur noticiā sui de-
terāti anime innotescē. vos autē ubi vires pōdē
tante eminentie presse succumbūt. oportet fragi-
litate ignoscere.

Deum nullo p̄dicamento p̄rie exp̄mi posse.

Fratres. **C**aplm. ij.
Nos quāto diligētius huius rei p̄p̄dīm?
amplitudinē tāto ardētus optamus nobis eā
vtrūq; fieri cognoscibilē et eius qualicūq; mō-
intueri pulchritudinē. et ideo tibi libenti animo
ignoscimus. si ea q̄ verbis nō vales saltē ex-
plices nutibz. **M**gr. Sciēdū ḡ deū nullis ver-
bis p̄rie exp̄mi. nulla posse ratione p̄prehendi.
Quō enī immensus et incōprehensibilis p̄dicat-
re. si hūane locucōm vel meditacōm includē-
tur. **N**unc autē patz q̄ sit ammirabilis cū om̄ibus
cordibz sit incogitabilis. **D**ialectica nāq; disses-
rendi potens potenter queq; dubia diffiniens
cūctas scripturas euibrans et euiscerans cun-
ctam humanam sapientiā annihilans. cum
diuinitatē intendit tante maiestatis luce rep-
cussa pauidū caput tremefacta reflectit atq;
in abdita hūane sapiētie fugiens delitescit. dis-
soluitq; filogismoz nexibz stulta obmutescit.

Remp̄e nomie ⁊ verbo cuncta exp̄mūt̄ q̄ sub
deē p̄dicamētis hūano corde recipūt̄. **S**i q̄
ex hīs nullū deo cōueniat p̄rie. manifeste ra-
tio cōprobat. **N**ā si dixerimus q̄ deus s̄ba sit
qui om̄ibz subsistere tribuit. et p̄ quē om̄es res
esse habēt. mox v̄m̄salia ⁊ indiuidua de quibz
s̄bt̄tia p̄dicatur ḡna et sp̄s in quibz versat̄.
simul ⁊ nouē accidētia q̄ ei n̄c̄io inheret ammo
occurrūt. **S**i p̄dicetur q̄ deus ip̄a maḡn̄tudo
existat q̄ om̄ia in mensura ⁊ numero ⁊ pondere
disponat. p̄tinus paucitas hūic quantitati se
opponit. et sua exiguitate q̄d est sup̄ om̄ia ma-
ximū cōm̄uit. **Q**uod si ip̄am bonitātē nom̄iem?
vel hūmū bonū. qui cuncta valde bona faciat.
statim malum hūic qualitati obuiat. et tanto
bono se opponerē non trepidat. **Q**uod si creator
vel d̄ns p̄dicetur q̄d v̄terqz ad aliquid salz ad
mundū refertur. confestim relatio opponit an-
mūdi institucōnem h̄c vocabulo eum caruisse.
et h̄c relatiuū ex mūdi creacōne ei accidisse.
cū racō astruat. nichil deo accidentale. sed totū
quod de eo predicatur ei esse essenziale. **P**or-
ro si v̄biqz totus dicatur et cuncta simul loca
replere asseratur mox localitas clamdestime
irrepens. illum loco includit. Si autem qui cū-
cta pugillo claudit sempiternus predicetur
et cuncta tempora disponere affirmetur. conti-
nuo preterito p̄sens. p̄senti futurum succedere

festinat. et incipiū atq; finem eternitati asseribē
nō formidat. Si vero dicatur q; om̄ia possideat
et amētus liūne sicut vestimēto resulgeat. sta-
tim cogitacō eū hoc habitu priuat. du amētū
lucis vel possessionē rerum ab eo separat. **Q**uod si
p̄ns ad esse p̄dicatur. cōfestim situs standi vel
sedendi ymaginatur. **S**i autē v̄ muersa regere
videatur actus laboris eternā requiē annullas
re conatur. **P**orro si affirmetur patiens mala
nostra sufferēs. ilico passio se immergit. et im-
passibile pati cōtendit. **H**is quippe decē cūcta
humana locutio includitur. et ab om̄ib; h̄is
pprietas sūme essentie euidenti racōne penitus
excluditur. **C**ūcta etenim que vel oppositōem
vel contrarietate vel accidēs suscipiūt nulla racō-
ne pprie deo cōueniūt. **I**gitur cū racōne repu-
gnate nichil pprie de deo loqui valeamus. saltē
improprie et p̄ emigmata de eo loq; satagamus.

Quedā racōne quedā vero fide eē p̄banda.

Fratres.

Ca. iij.

Videns quidem racō docet deum humanis
verbis medicibilem sed intellectualis mēs
inbianter desiderat eū sibi utcūq; fieri cognos-
cibilem. que mens instar speculi anime videt.
in quo ipsa ymaginem creatoris sui cōtēpletur.
M̄ v̄ muersa que in reb; creatis nouimus
per corporeos sensus cognouimus. et ea quis-
dem que nec visu nec experientia didicimus p̄

compaōnes visoz vel expertoz scimus ut q̄
de bestijs vel ignotis hoibus legimus. q̄ autē
penitus nobis incognita per opaōnes notas
nō signātur. nunq̄ p̄fuis sciētie n̄re notifican-
tur. Et ideo q̄ spūalia sūt nobis inuisibilia atq̄
corporeis sensibz incompatibilia. nūq̄ erūt nob̄
aliq̄ racōne pbabilia. q̄ v̄ro h̄c cōstat esse. s̄
p̄ similia edoceri nequeūt. fidē tm̄ credentiuz
exigūt. **F.** Que racō argumētis p̄bat quāq̄
in opaōne deficiat. necē ē ut racōnalis quisq̄
credē nō renuat. tu tm̄ p̄fer quid de spiritibus
sentiēdū tibi racō innuat.

S pūs sex mōis d̄r in sc̄pturis. ca. iij. **M̄gr.**

S Ex modis in sc̄pturis spūs s̄baliter d̄r. s̄
nescio a vob̄ b̄n̄ sc̄ri. **P**rimo. sūmus oim̄
deus spūs appellatur ut ibi. spūs est deus et q̄
adorāt eū. in spū oportet adorare. **S**ēdo. angeli
spūs nūcupātur ut ibi. qui facit angelos suos
spūs. **T**ercō. aie spūs nomiantur. ut ibi. exhibit
spūs eius et reuertetur in terram suā. sc̄z caro.
Quarto. vita brutoz aialiu spūs vocatur. ut
ibi. quis scit si spūs iumentoz descendat deorsū
Quinto. venti spūs dicūtur. ut ibi. spūs p̄cella-
rū. **S**exto. aer spūs dicitur. ut ibi. os meū aper-
nui et attraxi spūm. **Q**uoz diffinico talis est.
Aer est spiritus sensibilis non sensitivus id ē
quē nos attrahēdo sentimus. ip̄e nichil senties
cūctis tm̄ sub celo viventibz spiramē exhibens.

Sentus spūs. est aer dei nutu aliquo mō agi-
tatus. p cellis aquarū augmētatus. p angelica
mmisteria excitatus. p eadē trāquillatus. **Vi-**
ta aut̄ brutoꝝ aialū. est spūs vitalis cōstās de
aere ⁊ sanguīe inuisibilis s; sensibilis. memoriā
habens sed intellectu carens. cum carne mori-
ens in aerem vero euanesceus.

Anima quid sit.

Ca. v.

Anima vero spūs est. s; incorporea. coz-
pons vita inuisibilis. sensibilis. mutabilis. illo-
cabilis passibilis nec quātitatis mēsure nec
qualitatis forme vel coloris susceptibilis racō-
nalis memorabilis intellectualis immortalis.
et ne hęc diffmicō vacillet racō eā p̄bacoib; ro-
tozet. **A**ia ē s; a. **O**mē enī qđ aliū vitam s; mīm-
strat. ipm necesse ē ut subsistat. **S**; aia cozpi vi-
tam tribuit. igitur aia realiter subsistit. **H**anc
vero vitā ipam p̄bat. dū p̄ntia sua corpus vi-
uificat. absētia sua itē mortificat. **H**ec nobis
quidē ē inuisibilis. spiritib; aut̄ visibilis. **H**anc
etiā sensibile ēē cōstat. dū oculis colores. aurib;
sonos. narib; odores. palato sapes. manib;
aspera vel lema sentire prestat. **E**st quoq; mu-
tabilis. **O**mē enī qđ peioratur vel meliorat̄ mus-
tabile est. sed anima vicis peioratur virtutib;
melioratur. igitur mutabilis est. **E**st etiā illoca-
lis. **O**mē enī qđ loco includiet̄ et altitudine lō-
gitudine latitudine aeris circūscribit̄ corpus ē.

Sed ratio docuit aiam esse incorpoream id est nec
corpus nec aliquid membrum habere. ideo constat
eam illocaliter esse. non enim spatium aeris ut corpus
occupat. nec corpus ut aqua utrem implet. si
ut calor illocaliter totum inest. ita aia totum
corpus possidet. Igms quidem est visibilis. sed
calor invisibilis et sensibilis. et quodammodo
igne vivificans. ita aia invisibilis sed sensibilis
visibile corpus quadam occultavi sensibilis
Hec quoque est passibilis. Omne enim quod merore
afficitur passibile est. Sed aia dum sine voluptas
tis compos non efficitur dolore mesticie afficitur.
ideo passibilis esse conuincitur. Ab hac quanta
titas excluditur dum nec altitudine vel latitudine
ne aut longitudine metitur. nec sex circumstantiis
ante et retro dextrosam et sinistram sursum et deorsum
includere se patitur. Qualitas etiam forme vel
coloris ab hac secermitur dum nulla forma vel
humani corporis vel ullus colorat rei illi ascribitur.
Hec est memorabilis quia praeterita recolligit.
est rationalis quia praesentia discernit. est intellectualis
quia futura intelligit. Hanc immortalis hinc
constat. quia memoria sui apud posteros peniter
durare laborat. Quid sit angelus. ca. vi.

Angelus autem spiritus est substantia incorporea invisibilis
sensibilis rationalis intellectualis
immortalis. bonorum lucida et impassibilis. materialium
terra et passibilis. Sed videndum est utrum

aliqua substantia talis in rebus creatis esse credatur. cum a nobis nunc videtur. Anglos esse ipsa insensibilia probant. quae tam certa sui motus lege observant. Omne quippe quod movetur. aut motum a se habet aut aliunde. Sed omne quod motum a se habet est sensibile ut anima. quod aliunde est insensibile ut corpus. Quod si sol luna sidera per se moventur vel ratione vigere videtur quae tam certa tempore tam certa caeli spacia custodiunt et quodammodo intellectum huic mundo lumine vel signis innuunt. haec quae rationabilia vel saltem sensibilia corpora arbitratur iure sensu carere inter irrationabilia computatur. Cum autem vere sint corpora visibilia haec motu carere utputa insensibilia. et tamen moveantur constat profero quod aliunde moveantur. Restat igitur ea per angelica ministeria moveri similiter ventos. pluuias grandines fulgura tonitrua tempestates auras iussu dei per illos moveri qui dubitat et ea sensibilia putat huic rationi stultum cum insensibilibus refutat. Bruta quoque animalia visibilia humanis per illos secundare vel aduersari quae non credunt. aut illa per rationis intellectum haec facere credunt. longe a ratione recedunt sed et cuncta quae in rebus insensibilibus vel creaturis geruntur per illos administrari qui ambigit multum a luce veritatis desipit. Igitur constat angelos vere esse. et cuncta nobis occulta patenter nosse. Sed hoc differt inter illorum et nostram scientiam.

q̄ ipsi om̄es causas rerū anteq̄ eueniāt p̄seūt.
nos aut̄ vix cum magno labore inuestigamus
eas postq̄ res in actu constant.

Engmatica diffinico dei.

Ca. vii.

Pro sumus sp̄s sicut a nullo intellectu
valet p̄rie cogitari. ita nulla diffinicoe
poterit p̄rie diffiniri vel determinari. Sed quia
intellectualis mēs eū utcūq; agnoscere anhelat.
hec engmatica diffinitio interim ei sufficiat.
Deus sp̄s est essentia inuisibilis om̄i creature
incomprehensibilis totam vitā. totā sapiētā. totā
eternitatē simul essentialit̄ possidēs. idē ipa vita
ipa sapiētā ipa veritas ipa iusticia ipa eternitas
ex̄ns. om̄em creaturā in se p̄cti in se cōs̄
nens. Si aut̄ aliquis inhiēs tm̄ desipiat ut deū
esse diffidat. hūc solum vere esse et alia om̄ia
ab ip̄o habere esse hac racōne colligat. Om̄is
s̄ba aut p̄ se s̄b̄sistit aut p̄ aliud. S; hūc mūdū
nō s̄b̄sistē q̄ cōtendit. hic fatuus est in nichilū
tendēs. Mūdū aut̄ non per se s̄b̄sistē constat.
dū eum cepisse racō doceat. partib; enī constat.
Om̄e quod partibus cōiungitur vel in p̄tes res
soluitur ab aliquo utiq; cōiunctōem uel reso-
lucōne patitur. Mundus ergo non per se s̄b̄-
sistit. et ideo sequitur q̄ creatura sit. Creatura
autem ad aliquid scilicet ad creatorē refertur.
Solutus autem creator per se ipsum et in ip̄o
existit. om̄is autē creatura p̄ ipsum s̄b̄sistit.

Si enim ab illa esse habet. tunc ideo maius est
a quo hoc habet quod deo inconvemientis est. et cum
nichil propter creatorem et creaturam existat. si de-
us per seipsum esse non habet necessario sequi-
tur ut per creaturam existat quod inconvemientis
simus est. **A**mplius substantia mundi in diversa
genera et in differentes species dividitur. et in
singulis hijs bonum inveniuntur. **O**mne enim utile
est bonum. uniuersa quippe utilia considerans
tur. et ideo singula bona comprobantur. **O**mne
autem bonum aut per se est bonum aut per aliud. **S**i
diversa bona participacione unus boni bona
esse necesse est. **D**iversitas quippe recipit ma-
ius et minus. **N**am quantum ad genus bonitatis
lapis est minus bonum qui tantum est et non vivit.
lignum maius bonum quod crescendo vivit.
equus illo melior qui vivit et sentit. plus equus
melior est homo qui vivit sentit et ratione dis-
cernit. **R**estat ergo hijs maximum et summum
de quo omnibus inferioribus profluat bonum. et
hoc bonum deus est. de quo quasi de fonte cuncta
bona profluunt et in eundem cuncta refuunt.
Hic solus vere est. ideo veritas est. **O**mne enim
quod est. verum est. quod vero non est. falsum
est. **S**ed deus vere est. ideo veritas est. **C**reatur-
a autem ei collata quasi non est. et ideo quasi
falsitas ad veritatem est. **O**mne enim quod ex
nichil esse cepit. in nichilum redigi poterit. **S**ed

omnis creatura a nichilo ab eo pducta. ad ali-
quid esse e pducta. igitur si ei copatur. nichil
esse pprobatur. Nulla ergo mens deū esse dubi-
tet p quē alia cūcta esse cōsiderat. huius essen-
tia est vita. Omne eni qd est. aut vuit. aut vita
caret. Omne aut qd vuit. aut p se vuit aut per
aliud. s; deus p seipm 7 in seiplo vuit. et omibz
alijs vivere tribuit. Igitur vera est vita. et vita-
lis veritas. Seipm q; 7 totam facturā suā sapit
et intelligit. cui nichil ē aliud sape q; vivere et
esse. Igitur sapiētia ē. Seipm etiā et omem cre-
aturā diligit quia iusticia est. et hanc increatā
iusticiam non aliunde accipit. ideo iusticia et
dilectio existit. Incio 7 fine caret. pteritū 7 fu-
turū non habet ergo eternitas est.

Scala creaturarū ad cōtemplandū creatorē.
Quoniam itaq; ratio domini veraci-
ter esse pbauerit 7 hūc vitam sapiētiā
veritatē iusticiā eternitatē veris assertiombus
essentialr esse docuerit. restat nūc ut ad hūc qd
vidēdū aliq; fenestrā aperiā p quā mēs quol-
dā gradus scandēs pficiat q̄tenus regē glorie
in decore suo videre preualeat et pedetentim
racō p corporalia gradiatur ne infirmus intelle-
ctus p ardua nitens difficultate confractus
relabatur. **I**n p̄mis ergo hūc corporeum so-
lem mente consideremus. cuius magnitudine
totū mundi orbem illūari videmus post hunc

milia milium angelorum deo ministrantium attendamus. quos singulos ratione monstrante septies primo ceteris sole splendidos sciamus. nam hic sol est minister mundi. angeli autem templum dei. Quatum ergo differt templum dei a seruo mundi. tantum differt claritas angelorum a claritate solis. Deinde decies milies centena milia sublimium angelorum deo astantium perpendamus quos singulos ceteris primo milies pro sole clariores pro certo noscimus. Sicut enim luna stellas. sol lunam in claritate excellere cernitur. sic quilibet superior ordo angelorum inferiori ab angelis usque ad seraphim. gloria. dignitate. claritate excellere creditur. Post hoc inspiciamus innumera merabilia sanctorum ammarum quas singulas longe sole lucidiores angelis beatitudine et claritate coequandas non dubitamus. Tot et tantis luminibus singulariter consideratis. singulorum etiam magnitudinem contemplemur. quatenus ad hoc quod intueri anhelamus facilius subleuemur. Cogitemus itaque animam splendidum ignem cuius minima sanctilla ratione instruenta vincat hunc solem. Omne enim quod ab alio includitur. minus esse eo quod se includit de necessitate conuenitur. Sed cogitatio anime que eius sanctilla est non solum hunc solem. sed totum mundi spacium breui ambitu includit. et totus orbis eam minime circumscribit. igitur astat quamquam animam toto mundo longe maiore fore.

Angeli aut̄ sicut ab aiabz beatitudine. ita etiā
differūt magnitudme. **H**ic nemo magnitudi-
nē corporalis q̄ntitatis intelligat. si illā potius
intellectualem que **h**ūc corporeū mundū et cū
eta in eo corporea ad paruitatē redigat. **H**inc
iam mens se in alta eleuet. cor suū quātū pt di-
latet tot luces inestimabili claritate in cōparabi-
li magnitudme resplendentes sub se p̄spiciat.
Sup se vero quandā ammirabilem luce que oim
illarum luciū lux sit incendat. que sic sup tot et
tātas luces longe refulgeat. sicut sol sup omēs
stellas. lucet. cuius lucis inestimabilez magms-
tudmē et ammirabilem et incōparabile pulchris-
tudinem. ille tot tātas luces iugiter amirētur.
et in cuius affluentissimā dulcedmē indefesse
p̄spicere delectētur. **H**ec p̄fecto est lux inac-
cessibilis quā inhabitat essentia dei. solis mun-
dis cordibz visibilis. **N**ullus cogitet h̄ luce dēū
quasi tabernaculo hoiez circūdatū. quasi aliud
sit deus qui lucem inhabitet. sed potius ipsam
essentiam dei sciat in qua vniuersa bona simul
locata intelligat. **H**ec est lux que angelos et
animas in celis sua visione satiat. **H**ec est que
mundicordes in contemplacōne illūinat. **H**ec
est que solis lucernam in mūdo amoratibz vt
candle lumen in carcere positus p̄stat. qua
de tenebris ad lucem. de morte ad vitam. de exi-
lio ad patriam remeare possunt.

Cōmendacō p̄taetē dēplacōis. **Ca. ix.**

Ergo in oracōne mens vestra taliter dē
cōtempletur. taliter intentio v̄ra ymagi-
nem eius meditetur. scz talē lucē q̄ sic sup solē
ut sol sup cādēlam resplendeat ymo talē que
sic sup innumera angeloz et aiarū milia p̄ sole
milies splēdida ut sol sup sydera refulget. **Nō**
dicitur in canonica iacobi. **O**mne datū optimuz
et omne donū p̄fectū desup ē descēdēs a p̄re lumi-
nū. **Nō** multū quippe a veritate oberrat. qui tas-
lem dēi ymaginē ante oculos cordis in oracōe
versat. **H**ec p̄ns visio dēi facie ad facieꝝ regnū
celoz vocatur. quia extra hoc corporeum celum
ymo extra omem locum angeli et iusti qui celi
nomiantur hac visione fruūtur. **I**deico etiam
q̄uis deus in omibz creaturis essentialiter cres-
dat manere. **p̄**pe t̄m in celis id ē in iustis habi-
tare p̄dicatur qz ipi mhabitaōne eius fruēdo
sentiūt et eū omibz rebus inesse gaudētes cō-
spiciūt quē sibi mime adesse cognoscūt q̄ ter-
rena diligūt. **S**icut eni videns ⁊ cecus in sole
positi. vidēs eo fruitur. cecus eius lūne p̄uatur
q̄uis p̄ntia solis vtriqz eque assit. tamen eius
p̄sentia nō equaliter vterqz sentit. **S**ic deus hōi
t̄m mhabitare dēi. qui eius p̄ntiā facie ad facie
vidēdo ut angeli. aut p̄ dēplacōem speculari-
lando vt iusti in hac vita fruuntur. **I**n hōis
autē nō esse dicitur qui eius visione priuantur

vnde ⁊ regnū celozū intra nos esse p̄dicatur. q̄
visio dei om̄ipotētis q̄ regnū celozū id ē iustoz
nomiatur. in angelis ⁊ iustis cōtemplatur. **H**ec
etiā vita eterna appellatur. q̄ beati p̄ntia inde-
ficientis vite plene p̄funduntur et nunq̄ nec
morti nec illis doloribus ministris mortis sub-
iacere p̄mittuntur. ad hōc enim creati sunt ut
eternaliter viuant. et eternam vitam eternali-
ter aspiciāt. **H**ec quoq̄ celestis ciuitas nūcu-
patur. q̄ vnanimitas illoz ciuū ad videndū
regē glorie in decore suo cōgregat. **H**ec nichil-
ominus iherlīm cōgnomiatur. q̄ visione sp̄ ma-
nentis pacis satiat. **H**ec paradisi vocat̄. q̄
om̄imoda gloria oim̄ deliciarū iocūdatur. **H**ec
q̄ sup̄na p̄ria noiatur. q̄ om̄es iusti hāc visio-
nem ut puta filij dei hereditare nō dubitāt. **C**ū
ḡ scōs in oīone muocatis. sic oportet de hīs co-
gitare cōstitutis in gloria eterne claritatis. sc̄z
splendidissima lūna longe p̄ solis fulgore lu-
centia. q̄ om̄ia bona plenitudinis in visione dei
habeāt ⁊ cūctis se muocātibz potētē sbueniāt.
F Sol eternus ad quē vidēduz nos tua dul-
cis oīo p̄duxit ⁊ cuius serena lux i cordibz nr̄is
p̄ tua verba illuxit. ip̄e de tenebris te exemptū
in lucis regione cōstituāt. et inter lucēs quas
p̄dicat te lucētē luce sue visionis p̄hēnter frui
tribuat. **M** Si q̄d p̄ me p̄babile fertur nolo
ut inde michi. s̄ deo cuius donū ē gr̄a referatur.

qui sepe per abiectos seruos ad hereditatem
sue uisionis filios suos conuocat. et per hostes de
exilio ad patriam iter salutis amicis prenotat. Et
bene nostis deformem aliquando formoso specu-
lum ymo cecum uidentibus lumen tenuisse. ac
claudum sans gressu uiam ostendisse.

De trinitate personarum et substantie unitate.

Fratres **Capitulum. x.**
Dos quo adiuuimus perhenes deo gratias
referimus. cuius uisio nobis per te innotuit. et
qui talem thesaurum carnalibus absconditum per
te nobis protulit. Sed quia pondus carnis am-
mam aggrauat ecce iterum cogitatio carnalis
mentem diuinam a contemplatione pulsat. Cum
enim superius ratio unum deum uerissime esse demon-
strauerit et ipsum solum cuncta ex nichilo fecisse
probauerit. Quomodo quasi tres deos adorare de-
mur. dum patrem perfectum deum. filium perfectum deum. de-
inde spiritum sanctum perfectum deum agnoscere monemur.
Dum enim sic distincte tres persone distinguuntur.
quid aliud quam tres domini a nobis intelliguntur.

M. Ipsa ueritate se demonstrante et ratione pro-
bante citius uidebitis necessariam in una essentia
personarum trinitatem. et nichilominus per omnia ne-
cessarium in tribus personis in diuina substantie unitate.

Cum iam superius de eo loquerer enigmatica quod non
poteram proprie quid dixi essentiam dei esse. **f. luce.**

M. De luce quid gignitur? **f. Splendor.**

• **M** Quid in luce et splendore simul considerat.
• **f** **C**alor. **M** **R**um in sba lucis splendoris
et caloris inuenitur diuersitas. **f** **R**o. h. ydem
pitas. **M** **R**um in uocabulis uel offiens pdi
catur ydepititas. **f** **M**imime. h. diuersitas.
Ra lucis uocabulu ipam sbam. **S**plendoris uoca
bulu lucis gram. **C**aloris uero uocabulu uidet
expmre lucis efficaciam. **M** **T**uc patet tria
diuersa uocabula vna ostare in diuina essen
tiam. **f** **P**er omnia patet. **M** **S**umu spum
premluce appellari habetis in aplo. **D**eus lux
est et in eo tenebre non sunt uelle. **S**umu qz spum
filii splendoris nuncupari habetis in aplo. qd est splen
dor sbe eius. **S**umu nichilominus spum sanctu.
calore noiri habemus apud moysen. **D**eus nr
ignis est. **C**u igitur lux splendor calor. sit vna na
tura et in diuina sba. uocabula uero diuisa. co
stat pfecto patris et filii et spum sancti vna natu
ra in diuina qz essentia. du in eo qd hgt qd he
sbaliter. spum in eo noiriatur. **I**tem in psons di
ueritate necru du pr gignens. filius nascens.
spum scus ab utroqz pcedens pdicat. **f** **P**la
ne trinitate in psons pspicue uidem. et necru
in sba vnitatem euidenter tenemus. **M** **I**deo vi
gilantissime hec duo noia scz sba et psona diuine
essentie coaptant. qz sp sba de in diuina pdi
catur i psonalitate dicitur. psona aut de in diuina
duarum rationum natura pdicat. cu nos soleamus p

sonis p[ro]p[ri]etate. s[ed] a[ut] de h[uius]modi essentia v[er]itate

Cur pater n[on] m[ater] et filius n[on] filia d[icitur] s[ed] h[uius]modi v[er]bi
nom[en] obtineat. **F**ratres. **Ca. xj.**

Quia similitudine vocat[ur] eterna lux p[ater]. **M.**
Quia ex se prolem sibi equalem genuit.

F. R[ati]one sibi magis m[ater]is nom[en] d[ebet] d[omi]nare vid[etur].

M. In p[re]s[ent]ia s[ed] p[ri]ncipalis causa p[ater]is. et ideo
a p[ri]ncipali sexu debuit iure h[uius]modi no[m]i[n]e appellari. **F.**

Quia similitudine d[icitur] gignere. **M.** Tertius e[st] q[uod]
m[ater] gignit cogitac[i]o[n]e. cu[m] aut[em] m[ater] seip[s]am cogit
gitat. q[ui]a alia sibi simile generat. Sic sum[us] deus
cu[m] seip[s]um tale[m] q[ui]lis est cogitavit. p[ro]culdubio si
mitem sibi p[er] omnia ymagin[em] generavit. et sicut
gignens iure pater vocatur ita rectissime ge
nitus filius nominatur. **F.** Si deus filiu[m] genuit
videtur aliq[ui]d fuisse q[uod] filiu[m] n[on] habuerit. et hoc
nomen ex accid[en]ti accepit. q[uod] si hoc ita est supe
rior p[ro]latio labefactatur. qua deo nichil accid[en]s
tale sed totu[m] essentialia p[ro]dicabatur. **M.** Ta
rac[i]o docuit dei essentia[m] vitam eternam michi et
et hinc nesciam. q[uod] si hoc singulariter vera vita
absq[ue] inicio semper fuit. constat q[uod] absq[ue] inicio
semper se vivere intellexit. quod si se vivere non
intellexit sapiens non fuit q[uod] nephas e[st] de deo
dicere. **Q**uod si aliq[ui]d sapientiam aliunde accepit
qua prius caruit. tunc id a quo tantu[m] bonum
accepit deo melius extitit. quod absurdissimu[m]
e[st]. **S**i si sempiterna vita se se vivere intellexit.

hec intelligentie sapientia non aliunde ei accidit
sed sp ei coessentialis fuit. quanq̄ h̄ac ex se ut
plem suā ineffabiliter genuerit. igitur pater
nunq̄ sine filio existit. **F.** Qua similitudine
splendor eterne lucis filius vocatur et nō filia?
M. Quia p omnia similitudo p̄ris in eo ex-
mitur. vñ ⁊ similitudo eius dicitur. Nichil eni
in rebus creatis ad integrū similitudinē eius
seruat a quo nascitur. capilli nāq̄ a capite nati
sūt dissimiles. poma ab arboribz nata illis dis-
similia. lana dissimilis ouibz. fetus aialium vel
ip̄i filij h̄oim. nō p omnia similes qualitati genis
eor. hic autē p omnia gignenti ē similitudis. et
ideo verissime nō filia sed filius. **f.** Qua autē
habitudine filius verbum vocatur? **M.** Tri-
pliciter verbū intelligitur verbi gr̄a cū hoc ver-
bum homo ore p̄fertur. aut cum idem verbum
in corde absq̄ motu lingue formatur. aut cum
ip̄a res quā significat illud verbū homo. qualis
sit intellectu cogitatur. hoc t̄cō mō deus verbū
suū genuit. cū seip̄s cogitando dixit. et quia
totam mūdi formam facturū cogitacōnem
dixit. ideo dicitur q̄ omnia in verbo suo fecerit.
Vnde et de creatōne mūdi legitur. ip̄e dixit et
facta sūt. nichil eni aliud est filius vel verbum
dei q̄ cogitatio vel ars vel sapientia eius. Rem-
pe cum nos aliquam rem cogitamus. ip̄ius rei
ymaginem in nostra cogitacōne formamus.

Sic deus cū seipm cogitauit simile sui imaginē
p omnia formauit. Et ideo hoc verbū ymago vel
similitudo dei dicitur. s. nichil aliud mli eadē essentia
expmitur. vñ 7 h verbū dicitur q̄si vere tonū.

Quomodo creatura in deo vita esse dicatur.

¶ Fratres.

¶ Ca. xij.

Quomodo dicitur omne qd factū sit in ipō vi-
ta fuerit. Num lapides q̄ stolidi sūt in verbo dei
vuiūt. **M.** Omnis creatura tripharie subhistē
di. in deo. in seipā. in nobis. In deo vita immutab-
ilis. in seipā sba cōmutabilis. in nobis simili-
tudo rerū ymaginabilis verbi grā lapis in se
ipso est sba mutabilis qz in calcem auertibilis
In nra cogitacōne similitudo lapidis. in arte
dei essentia intermiabilis. vite durabilis. Cū enī
artifex domū facē cogitat. iā domus in ipā arte
vuit quā postmodū manus edificat. s. illa quā
manus erigit corruet. illa vero q̄ in arte vuit p
manet. Nichil enī est aliud ars q̄ aīa. cū aīa nīl
aliud sit q̄ vita. Sic vbu dei nīl ē aliud q̄ ars ei⁹
et ars nīl aliud ē q̄ ipā vita. In hac cūcta immu-
tabilit̄ pmāebūt. q̄ in sba sui mutabilia deficiūt.

¶ Quō psona filij sola sit incarnata. ¶ Fres.

Quomodo euidēs racō idē verbū cū **¶ Ca. xij.**
patre 7 spiritu vnā indiuiduā substan-
tiam inexpugnabiliter probauerit quomodo
solum incarnari potuit. Si enī a patris et spūs
essentia ē sepatuz 7 sit singlariter in hūanitate.

constat pfecto q̄ p̄ris ⁊ filij et sp̄s sancti s̄ba
nō sit induidua. que potuit pati sepacōis dis-
crimia. **M.** Sicut sempiterna virtus diuini-
tatis p̄ ea q̄ facta sūt aspiciuntur potest intelli-
gi sic h̄c p̄fundū m̄m̄s occultū per ea q̄ in nobis
gerūtur racōe p̄scrutante poterit inspici. Notū
est enī q̄ humana mens verbū cōmūis locuti-
ōis ex se cogitādo gignit. et in d̄ verbū in mē-
te et memoria simul vna essentia existit. Cū ve-
ro mens verbū suū alijs innotescere cupit cum
eādē cogitacōne q̄ nichil aliud ē q̄ verbū suū.
et cū memoria disponit q̄ idē verbū corpus vo-
cis induat et auribz audibile. et cordibz audi-
entiū visibile p̄cedat. et etiā l̄ris corpus suū
ligari ⁊ videri p̄mittit. et tamen inuisibile man-
ens de essentia mentis et memorię nō recedit.
Non ergo mens neqz memoria sed solū verbū
singulariter sonuit p̄ corpus vocis sensibile.
et tñ inseparabiliter mansit in essentia mentis et
memorię inuisibile. **S**ic sumus pater verbū suū
seipm cogitādo genuit qd̄ in p̄ris ⁊ sp̄s san-
cti essentia simul coessentialia subsistit. s̄ tamē
nec pater nec sp̄s sanctus. s̄ solū verbū qd̄ ē
p̄ris filius singulariter hūanū corpus induit.
sensibile se hominibz prebuit. corpus sumptus
indigna pati permittit et ipm inseparabiliter in
essentia patris et spiritus inuisibile et impassi-
bile permanit.

Quò amor dei spūs scūs dicatur ⁊ quò inseparabilis sepabiliter i igne apparuit ⁊ colūba.

Frates.

Uca. xiiii.

Quia autē similitudinē amor dei spūs scūs nō naturē. **M.** Dei essentiā dixi eē vitā. vera autē vita se viuere intelligit. et si se vitā intelligit se utiq; diligit. Dei autē viuere intelligere diligere nichil aliud ē q̄ existē. Dilectio ḡ dei est vita. et vita est spūs et q̄ deus p dilectōem cūctis eē vel viuere tribuit. idcirco spūs nūcupat. **I**deo autē sanctus additur. q̄ cūcta p eū sanctificatur. **F.** Qualiter pbatur hmōi spūs a patre et filio pcedēt. **M.** Nichil aliud spūs scūs q̄ amor dei intelligitur. vnde et deus caritas d̄.

Cōstat autē q̄ p̄ filiū ⁊ seipm diligit. et itē fili⁹ p̄m tanq̄ semetipm diligit. vita nāq; diligit se sape. et vita i sapia diligit se viuere. **V**ite autē et sapie pbata ē vna eē essentiā. ḡ dilectio vel amor vel caritas qd ē spūs scūs in sba p̄is ⁊ filij coessential' existit. et ideo ab utroq; pcedit. **F.** Si spūs scūs p̄i et filio coessential' existit quò ibi indiuidua sba separari potuit cū in specie colūbe sup dñm vel i foīma ignis sup aplos apparuit. **M.** Sancti spūs sba nō ē in colūbā vel i ignē t̄smutata sic nec sba x̄bi in carnē t̄smutata ē. **S**z spūs scūs colūbe corpus addidit in q̄ se ad horā super corpus sibi inseparabiliter vniūtum ad testimōniū hominibz visibilem pbuit.

ipse vero inuisibilis in essentia patris et verbi
inseparabiliter mansit. **A**mmas q̄ discipulorū
interius possidens foris specie ignis vel lūmis
oculis hominū p̄ signo exhibuit. et tñ a substā
tia patris et filij non recessit. profecto insinuans
q̄ pater et filius p̄ eum peccata consumūt. et in
eoy amorem hoim corda p̄ ipm accendūt. et q̄
impios per eum iudicabunt. iustos vero luine
vite in ip̄o glorificabunt.

¶ De equalitate p̄sonarū et cur magis s̄b ver
tatis vocabulo veneratur q̄s aliarū virtutū ve
pote misericōdie aut iusticie. ca. xv. **¶** Fratres

Quomō constat has personas esse equa
les. **M.** Deus est summa vita. summa sapi
entia. summa dilectio. quantū ergo vita vivit
tantū se intelligit. et tantū se diligit. Si enim
non tantū se intelligit quātum vivit nequa q̄
summa sapiētia erit. et si nō tantū se diligit quā
tum se intelligit. summa dilectio minime existit.
Sed cum ip̄ius substātia verissime sumū bonū
sit. summa autem vita et summa sapiētia et summa
dilectio non nisi in summo bono inueniri possint.
necessario sequitur tres p̄sonas patris gignēs
tis. filij geniti. spiritus sancti p̄cedentis per
om̄ia esse equalēs. et in vna eadēq̄ individua
substātia sumū bonū existētes. **¶** **F.** Cur in hōis
vocalibus magis veritas venerat̄. cū misericōdia et
iusticia et cetera virtutes eius eēntie assignentur

Mgr. Quia illa sūt ei pprie sū se substātia
lia. ista vero sū nos ei accidētalia. Misericors
namq; inde dicitur qz miserū cor habeat. sed
oīem miseriam longe a deo esse racō probat.
Iustum aut hūana locutio nemiāt. qui bonis
bona. malis mala recōpensat. Verum quia deus
miseris in miserijs subuenit nomen misericor
dis et misericordie accipit. quamuis si nunq;
aliquis miser fuisset cui misericordiam impen
deret non minus tamē in substantia sui ipa mi
sericordia existeret. Quia vero iustis largitur
prema iniustis irrogat supplicia. iuste voca
tur iustus vel iusticia tamen si nullus foret cui
vel gloriā vel penam impenderet. non minus
iusticia ipse existeret. de ceteris virtutibus sic
sciendum est.

Si nullus miser esset vel dānatus adhuc deus
suam misericordiam et iusticiā posset oīdere.

Fratres.

Ca. xvj.

Hinc maxima videtur questio suboriri. si
misericordia dei non potuit dīosci nisi p miser
ros. et iusticia eius sciri nisi per damnatos. vi
detur inevitabiliter sequi quosdam necessario
miseros factos per quos misericordia manife
staretur. Quod si ita est. tunc frustra predica
bitur malum nichil esse. cum nichil possit peius
excogitari. qm miseria et damnatio. et si hoc per
validissima racōnis argumēta nō infirmabile.

iam deus fumum bonū mīme cognoscatur p̄ me
auctor esse tanti mali cōuincitur. porro si noluit
vel nō potuit cōdere suā misericordiam mihi in miseri-
tis. iusticiā mihi in damnādis. quis non videat
sequi eū malivolū vel impotentem. in vno q̄
bonū mihi p̄ malū cōdere noluerit. in altero q̄
aliter facē nō potuerit. **M** Quis temens ter-
p̄sumat dicere misericordiam et iusticiā dei mihi p̄ mis-
seros et dānandos manifestari nō potuisse. cum
manifeste cōstet nos occultas diuitias nō solū
p̄ egētes s̄ etiā p̄ abūdātes demonstrare posse.
Si enī occultā habuero pecuniā nō iteo neces-
se erit quenq̄ pauperē existē cui largiendo eā
manifestā faciā. cū id ip̄m diuiti tribuēdo facē
queam. **S** potius si quilibz paup̄ existens ad
me venerit de occulta pecunia ei misericordiam imp̄-
di oportebit. Sicqz eius experiētia me largum
et locupletē cōprobat. qđ idem in diuite posse
feri cōstat. quū diuitis aut paup̄is sciētia vel
experiētia nichil michi vtilitatis vtputa om̄ia
bona habēti cōferat. ip̄is aut vtilia p̄mo neces-
saria me h̄re eis scire et experiri multuz expedi-
at. In hūc quippe modū si nullus aliqñ miser
vel damnabilis fuisset. deus om̄ipotēs misericordiam
et iusticiā in angelis et hoībuz nō minus ma-
nifestare potuisset de sua abūdātia eis miseris
corditer largiendo qđ mīme haberēt. p̄feram
eū om̄is creatura a se nō oīno habeat. sed om̄ia

ab ipso fonte oim bonoz accipiat. ac dona sua
in suis iuste conseruato que ab eo accepissent.
et ideo non erat necesse ut vel angelus damna-
tionem ad manifestandam dei iusticiam. vel ho-
mo miseria ad declarandam dei misericordiam
inciderent. cum utruq; instatib; angelis decla-
rauit. misericordiam videlicet eos a lapsu conserua-
to. iusticiam prima dando. **Quia** aut libera volu-
tate angelus vel homo a deo apostotauerunt mi-
sericordiam et iusticiam quasi p̄us occultam mani-
feste experti sunt. dum illum iusticia manifeste
damnauit. istum misericordia misericorditer
de miseria liberauit. **Et** cum in hac experientia
nichil deo utilitatis accreuerit in quo plenu-
tudo oim bonoz ante omem creaturam
fuerit. Sequitur q; nulla necitas sed sola volu-
tas eos ad miseriam copulerit.

De malo quid sit et q; in regno dei nichil in-
ordinatum relinquitur.

Ca. xvij.

Deum autem auctorem mali non esse hinc
aperte constat q; ipse omne malum dam-
nat. Porro q; malum non subsistat. euidens ratio
probat. Omnis scilicet bona est. sed malum bonum non est
igitur malum substantia non est. sed per uicium boni est.
videtur autem malum quoddam agendi vel patiendi
separabile accidens. In actu quidem inordinato
agitur. in passione autem dum inordinata actio boni
ordinabilis. In regno quippe cuncta ordinantis.

nichil inordinatū relinquitur. **E**st autē rectus
rationalis creature ordo. ut caduca respuat.
mansura appetat. homines in aia immortales di
ligat. deū sūmum bonum p̄ omibz amans eius
voluntati obediat. Sed qui sūmū bonū cōtem
nunt caducū mūdi bonū diligūt suas animas
despiciūt. sicq; malum faciūt. **H**oc vero malum
ordinabitur. dum hęc actō in passionē mutabi
tur. **N**am dū tales et sūmo et caduco bono pris
uātur. necesse ē ut asperis que blandicijs a tras
ria sunt afficiantur. que tamen in seiphs non
sūt mala. sed a patientibz videntur amara. ers
go per naturam nichil est maluz. **D**eum autem
sūmum bonū hōmc constat. qđ malis et reis qđ
contra iusticiāz misericordiam non prerogat.
Nempe a fonte sūmi boni talis iusticia manat
qua iure deus indignis misereri debeat. qui etiā
in hęc tenuolus aprobatur qđ solos tot bonos
fieri noluit. s; ex nichilo tot sbas ptulit quibz
bona glorie distribuit. **O**mipotēs vero pmo ipa
ōmipotētia hinc dēterminatur. qđ tantā machinā
rerū cū omibz q̄ sūt potuit ex nichilo formare et
ōmīs creatura eū ad incōueniēs nō flectit. sed
quecqd ē. nutui suo paret. hęc est tota municio
nre p̄policōmīs. s; bruta arce manifesti erroris.
Cotrū creatura ex creatoris substātia vel ex
aliqua p̄exnēte materia an ex nichilo sit addita.
Fratres. **Ca. xvij.**

Utile est munimen erroris subruui. et arcē
veritatis cōstrui. cuius fundamentū qz
sup omnia creantē stabiliter locasti. superest ut
machinā sup originē creature cōsolides. ac fi-
nē mūdi inicio cōtinuādo edifices. culmēqz in
alto regni celozū ssumes. itaqz racōne pbāte
nobis insinua. vtrū vniuersitas creature ex cre-
atoris sba. an ex aliqua pēxente materia. an ex
nichilo sit cōdita. **Ad.** Huius structure cōgeri-
em hic artifex corroborabit. cuius opus nullū
augmēti molimen conquassabit. **Ex** sba crea-
toris se esse ipa creatura negat. et euidēs racō-
totis armis suis repugnat. **Deus** nāqz est im-
mutabilis. omnis aut creatura mutabilis. q̄i ex
immutabili natura pcessisset. cōsequēter et ipa
immutabilis p durasset. **Porro** si corruptibilis
natura ex sba dei p dnt. sequitur qz dei essentia
corrupti possit. **Quā** ecce mentis insamā iacu-
la racōnis confodiūt. et a pntia veritatis longe
reiciūt. **Ad** aut ex nulla substantiali materia
cōdita sit hinc constat qz nichil pter deū fuerit.
Restat ḡ qz vniuersitas ex nichilo creata sit non
qz nichil aliquid sit. s̄ qz nō aliqd fuit. s̄ aliqd
creator esse fecit. **Tamē** ante creacōem totius
creature imago in verbo id ē in arte dei fuit. ad
cuius exēplar vniuersitas i creacōe prupit. **Sic**
eni pictor varietatē picture p̄us in mēte fingit
ad cuius similitudinē postmodum visibilem

picura pingit. ita deus vniuersitatē creature
p̄us in sapiētia sua formauerat h̄m quā formas
cūcta p̄ multimodas sp̄es creauēat. S; pictor
picura mēte acceptā in re nō exīte. p̄ colores ⁊
p̄ instrumenta extrinseca ad esse p̄ducit. Deus
aut vniuersitatē in sapiētia sua nullā quidē s̄bam
exītem p̄ nulla instrumenta in tot substantias
p̄duxit. et ideo ex nichilo om̄ia fecit. et tamen
q̄h nō ex nichilo. s; ex aliquo visibilis mūds
p̄cessit dū instar archetipi mūdi fōis induit.

Proposico quāq; difficultium questionum.

Fratres.

Ca. xix.

Am egregia turri in altū surgēte discretā racō
tenebras erroris vndiq; versū elimet. p̄clarā
structurā serena veritatis luce clarificet. ac nob̄
inclite edis opus mirātib; apiat. **Q**trū creator
in creatura an creatura i creatore an vterq; in
vtrōq; s̄sistat. an potius creator ex creaturam
alicubi i aliq; glia s̄balt maneat. an creaturā p̄
se exītem potētialr repleat. an dimidius in ce-
lo dimidius i mūdo an aliqñ totus in celo aliqñ
totus i mūdo s̄sistat. an p̄ singla loca diuisus.
an in om̄ib; locis totus existat. an aliqñ in s̄ lo-
co aliqñ i alio loco sit. **Q**bigra. **h**eri ihero solimis
hodie cartagini cras rome morari credendus
sit. an ex oēm locū ⁊ ex oēm tpus sp̄ vbiq; sit.
M. **S**icut sol exorēs q̄suis innumeras rerū
fōis tenebris obhital cūctas sua p̄ntia irradiat.

Ita potens ratio licet multiplices innumque prole-
ras vias propones perspicaci intuitu singulas dis-
terminat resque profundissimas de obscurissimis la-
tebris pertractas perspicue elucidat.

Responso ad primam et quod creator in tota crea-
tura existat.

Quod creator in tota creatura existat ois
creatura probat. quod sensibilis a se. a deo autem esse et
bonum habere clamat. **D**eus namque est summa essentia et
sumum bonum. omnis autem creatura per eum subsistit. ois
vero substantia bona est quod ex summo bono est ubi autem deus
non est ibi nichil est. ubi autem aliquid substantiale est ibi deus
est. ergo in omni creatura deus existit. **H**ic fortassis
infirmus animus dicit apud se. **S**i deus in omni
creatura est tunc est in celo et in inferno. et in
brutis animalibus et in demonibus quod utique creature
sunt. **H**ic nullam inconuenientiam ratione apta probat. quod
in his omnibus bonum probat et considerat. **T**antum
quippe res aliqua est permixta cum alia. utpote terra
cum aqua vel cum alia homini. terra autem bona est.
quod substantia est. et aqua bona est quod substantia est. **I**nfernus quoque
dicitur esse igneus. et ignis est bonus. quod substantia est. **B**ru-
ta etiam animalia singula in genere suo ad aliquid vti-
lia sunt. et ideo bona sunt. **D**emonibus nihilominus in
eo quod angelica sunt natura boni sunt. **I**gitur cum constet
hec singula in bono subsistere necesse sequitur. deum qui
solus bonitas est in omnibus esse. **S**ed et ois creatura
deum sibi in se per aliquid sentit. **A**ngeli enim et vniuersa

vinētia dēū sibi in esse sentiūt. **D**eus quippe vita
est. et omne qđ uiuit uita uiuit. **N**ō enī angelus
magis uiuit q̄ uermis. licet ille sit immortalis.
iste mortalis. **N**ec angelus magis subsistit q̄
uermis. q̄uis illius s̄ba sit eterna. istius autē ca
duca. **C**orpa autē celestia sicut sol luna sidera.
dēū in se sentiūt dū p̄ eū lucent ⁊ subsistūt. **A**r
bores et herbe dēū in se sentiūt. dū p̄ eū crescunt
et subsistūt. lapides uero dēū sibi in esse sentiunt
dū p̄ eū subsistunt. **D**emones sibi dēū ad esse sen
tiūt dum p̄ eū uiuūt et sentiūt qđ iudicō dēi ius
sto mala in penis luūt. **D**eus enim iusticia est.
et ubi cunq; iusticia exercetur deus ibi esse eres
ditur. **S**ic demq; adest imperator latroni dum
eum damnat. sicut militi dum eum rēmunerat.
Et nemo opimetur dēū sordes mūdi abominari.
sed solum peccator sordes nouerit eum execra
re. nec eum ullo modo posse vlla re maculari.
hic nec radiū solis vlla immūdia sordidari.
Quod omnis creatura in creatore existē p̄bet.
Omnis autē creatura in creatore **Ca. xxj.**
hinc existē cognoscit. qđ extra dēū nichil
esse creditur. h̄ tamē non sic est in eo ut sit eius
s̄ba uel ps eius essentie. ut cor est in aiali uel ps
animalis. sed ut lucerne lumē in sole non est
eius substantia neq; pars eius essentie. **A**t alis
quis stultus hic prumpit et dicit. **S**i lapis est
in deo et deus est in lapide. ergo lapis est deus.

Non utiq; sequitur. ut omne qd est in altero. sit
illud in quo est. **N**ā vinū est in vtre. nō tñ vinū
est vter. **S**ol q; in speculo ⁊ speculū in sole. et tñ
neuter ē illud qd aliud. sicut aliq; rome posit⁹
si cogitacōne totam ciuitatē illuminaret totam
vrtem cū p̄lo ymaginādo menti sue include-
ret. recte dicētur roma in eius aia et eius aia
in roma esse. nec tñ eius substātia esse. **S**ic p̄ fe-
cto deus in omī creatura et omīs creatura in eo
rectissime affirmat⁹. et tñ neuter est qd ē aliud
S; hic creator deus immutabilis verissime p̄di-
catur. **S**; qz nos in tenebris nati sumus lumen
veritatis videre nō possumus. **M**ūdū hūc sup
abissum fundatū. **D**eū aut in celis cum angelis
locatū cogitamus. et extra hūc mundū nichil
in tenebras esse putamus. s; potius visus mē-
tis nr̄e vere lucis magnitudine eberatur. **S**icut
corporeus oculus fulgore solis reuerberatur et
tenebre nr̄e tantā claritudine sph̄ndere ⁊ sua
caligine cordis intuitu eam nos contemplari
p̄pediūt. **N**empe totus hic mundus instar bre-
uissimi puncti intra deū collocatur. serenissima
aut lux maiestatis eius extra vr̄sum vndiq; in
immensū diffunditur. **D**eus quippe vniuersa
supra ⁊ infra. interius et exterius et in circuitu
essentialiter replet. et nullius creature intelles-
ctus interminabilem eius substātiā vlla cog-
gitacōne excedit. **H**oc iterū infirmū intellectū

scandalizat et tacitus apud se volutat. **S**i cun-
cta in deo sunt. ergo et lupi et serpentes et demos-
nes in eo sunt. **H**ic ut supra nulla inconvēnientia
probat. dū in hīs omībz bonū reperitur.
Omne autē bonū in deo est extra quem nichil.

¶ Cur nō tota creatura equaliter bono fruatur

Sed queritur cur aliqua creatura **¶** xxij
quicquid mali patitur. et non potius tota
equaliter bono fruatur. si deus qui est sumū bon-
num in omī creatura esse declaratur. **S**ed sciens
dum est sicut anima p totum corpus diffusa in
singulis membris tota consistit non tamē to-
ta singulis membris administracōis suę mune-
ra tribuit. sed oculo tantū videre et non audire.
auri autē audire et non videre. et ceteris in
hūc modum. **M**embrū autē cui bonū vegeta-
tionis subtrahit. stolidū et inutile remanebit.
et hoc malū pati vel nichil pati affirmatur. qz
bono priuatur. **S**ic deus p omnia diffusus in sin-
gulis totus consistit non tamē singulis cūcta do-
na gratie sue tribuit. sed singulis p ut sibi pla-
cuerit. lapidī tantum esse et non vivere. arbori
crescendo vivere non sentire. bestijs sentire nō
discernere. **A**ngelis et animabus discernere et
immortales existē. **C**ui autē aliquid hōz subtra-
xerit. p̄tinus in corpore vniuersitatis inutile erit.
Et cū ei bonū qd vere blandū est subtrahit. mox
ex necessitate amaro qd ei contrariū est afficitur.

ut homines in mundo demones in inferno sicq;
malum pati pdicantur dum bono priuantur.
sicut cecus in sole positus tenebras pati dicitur
dum luce non fruitur. **C**ur autē deus creature
dulcedmē sue p̄sentie p̄frundas vni exhibeat
alteri subtrahat racō nullo acumine penetrare
valet. sed terribilē dēū in iudicijs suis stupet.

Cur nō tota creatura in vno statu p̄maneat
cū in deo sit qui immutabilis est. **C**ca. xxiii.
Tem queritur si deus in omni creatura et omnis
creatura in eo est. quō aliquid deficiat et non
potius totū in vno statu permaneat. p̄sertim cū
immutabilis deus cuncta contineat. **S**ed sciē
dum est q̄ in hoc creator a creatura discernē
dum hīc immutabilis. hīc autē multū instabilis
cerntur. cūcta autē eternitatem imitantur
dum deficiendo et iterum recrescendo et iteruz
quasi in circulis existentie semp̄ rotātur. **Q**uia
enim de nichilo originem simpliciter sumunt in
nichilum recurrere et quasi extra deum exire cu
piant. sed quia exitum non inueniunt quasi in
circulos reuoluta rursus in esse redeunt. **C**eli
quippe et sidera semp̄ in circulos suos reuoluū
tur. aque iugiter influēdo quasi pacto circulo
in fontes suos reuertuntur. **A**rbores herbe anim
malia crescendo senescendo putrescendo ite
rū recrescendo quodāmodo circulose circūagūtur.
Hoc q̄ modo cūcta per se in nichilum tendūt.

h p cōnentiā dei sp in datā naturā reuertū cōten-
dunt. **I**te queritur si homo in paradiso p̄stis-
tisset vtrū hęc cūcta ut nūc mutabilia fuissent.
p̄culdubio cūcta cū labili tempore ut nūc vi-
ces suas crescēdo deficiēdo nascēdo moriēdo
seruarent. ip̄e in vno statu stabilis et dñs oīm
p̄duraret. qz vero peccādo instabilis extitit ip̄e
cum tempore et caducis rebus labi cepit.

Respon̄io ad reliquas questōnes sup̄ caplo
xix. p̄positas. **C**a. xxiiij.

Ergatis tenebris de structura sacre edis
iam ad dissoluēdas machinas cōtra eam ere-
ctas attingamus. Deū alicubi esse substātiā
et vbiqz potentialiter repugnat firmitati cōti-
us iā elaborate disputacōis et subruitur im-
pulsu euidentissime racōis. **S**i eni alicubi et nō
vbiqz substātiāter ē. tūc circūscriptus ē et loca-
lis. et si localis ē. tūc corpus ē. et si corpus est
excluditur nō esse deus. **A**mplius. si deus loco cō-
tinetur tūc locus qui eū cōtinet maior et melior
est illo. maior qz deū includit. melior qz tantū
bonū cōtinet. **P**orro si in celo ē s̄baliter. in mūdo
aut potētiāter tūc eius essentia ē aliud q̄ po-
tētia. et sequit̄ qz hęc potētia ei ex accidētū adue-
nerit qz sup̄ius racō a facie v̄itatis repulit. **S**i
aut dimidius ē in celo et dimidius in mundo.
tunc creatura cōtinet creatorē et includit in se
suū factorē. **S**i autē aliquādo est in celo aliqñ

in mūdo tūc mutabilis dūm̄citur. q̄ de loco ad
locū mouetur. **A**mplius. si deus aliq̄n̄ est in cē-
lo et non in mundo. tūc ibi tantum aliquid est
ubi ip̄e est. alibi autem nichil est. vbi enim de-
us non est ibi nichil est. Si enim p̄ singula loca
est diuisus tunc constat ex ptibus. et sequitur
q̄ sit passibilis qui per loca est diuisibilis. et etiā
solubilis. **O**m̄e enim quod partibz cōstat dis-
solui poterit. Si autē in singulis locis ē totus.
tunc tot sunt tota quot loca. **O**m̄e enim quod
vni loco totum includitur. eius nulla pars in
alio loco esse dūm̄citur. et sequitur q̄ deus loco
cōcludatur. q̄ cū ceta pugillo cōcludere p̄dicat̄.
Quod si scōm̄ vi ces t̄por̄ mutatur et heri in vno
et hodie in alio cras in t̄rco loco commoratur
tūc temporalis ē et iam p̄teritū am̄sit. futurum
adhuc non habet. sed r̄ cū ceta accidentia in eū
concurrunt.

Declaracō specialis q̄ deus sit illocalis. / xv̄v.

Sus falsissime opinionis machinamēta
facile dissoluūt huius sacre turris instru-
mētā. Dei potētia nichil aliud est q̄ eius essen-
tia. ideo deus nō alicubi ē d̄terminare. s̄ vbiq̄
essentialiter. Deus q̄ immensus ē. locus autē
sc̄z spaciū qd̄ qd̄libz corpus occupat altitudie
latitudie longitudie mensurat̄. **E**t quicqd̄ ē
locale. p̄ anterius r̄ posterius p̄ d̄xtrosūm r̄ si-
nistrosūm p̄ sursum et d̄orsūm circūscribitur.

Deus igitur nec partem in mundo nec aliquam totus in celo nec aliquam in mundo. nec per singula loca diuisus nec in singulis diuisus. Sed extra omnem locum replens et in se continens cum cuncta creatura penetrans vniuersa per substantiam continuans ubique scilicet in omnibus et extra omnia est totus. sicut lumen lucerne in oculis omnium astantium totum lucet et in se ipso totum manet. non a se ipso recedit ut ad partes perueniat nec unum relinquit ut alii luceat. hoc potius singularis et omnibus simul totum lucet. et in se ipso totum manet. Sic deus ubique et in omnibus est totus. et scilicet in se ipso permanet totus et a se non recedit hoc cuncta in se colligit.

Quo christus totus in celo totus in virginis utero. **Ca. xxvj.**
Hic queritur cum deus loco non includatur. quod christus totus in virginis utero totus in celo predicatur. cum uterus virginis locus non dubitatur. In celo totus fuit in patris essentia. ut in aia tota sapientia. In virginis utero totus. ut verbum totum in voce. Deus enim initio et fine caret. et ideo omnino eternus manet. Igitur nichil ei fuit preteritum nec futurum recipit. sed extra omne tempus patris et semper ubique existit. unde et est cognominatur. quia eternitas eius omnia tempora disponens nullo tempore variatur. Etiam machina vestre multiplicis propositionis corruit. nullum accidens cadit in deum. **¶** Fra tres.

Huius ruīnam nō moleste ferimus. sed ad fra-
gorē eius potius fautores applaudimus. qz p
huius casū turris introitū speramus. sed cum
hęc machina sit discreta. ecce alia structura cō-
tra turrim stat erecta.

Quomodo deus sit solus immortalis solus
inuisibilis.

Ca. xxvii.

Superius dictum est qz solus deus sit im-
mortalis. solus inuisibilis. Num ange-
li vel anime mortales sunt aut deus est angelis
inuisibilis. de quibz dicitur qz sp vidēt faciem
pātis. **M**utabilitas ē quedā mortalitas.
dū enim quid de pterito in futurū mouetur. qñ
pterito moritur. Deus solus est immutabilis.
qz nichil pteriti ei de cedit nīl futuri accedit. Sed
quicquid ē vel fuit vel erit. totū sibi sp pātis adest.
Et sic nō pōt cogitari qz aliquñ iniciū habuerit.

Ita qz nō pōt cogitari qz vnqz finire possit. An-
geli autē mutabiles sūt. qz de pterito in pātis
de pātis in futurū mouētur. Preteritū quippe
habent. futurū nondum habent. Constat enim
qz socios angelicos olim amissos nō habent.
et qz adhuc consortio sanctorum in terra pere-
grinantium carent preterita memoria recolligunt
futurum psciendo intelligunt. Et sicut
potest cogitari qz aliquando ceperunt. ita eti-
am potest cogitari qz finire possint. sed cum et
ipsi creaturam in se mutabilem considerant.

quodāmodo a statu immutabilitatis dege-
rant. Talis mutabilitas est eis quedā mortali-
tas. Aie vero sūt p omnia mutabiles ita q̄ pene
p omnia mortales. Deus quippe ē vita aie sicut
ip̄a ē vita corporis. S; sicut mortuū est corpus
q̄n aiam non h̄; ita aia mortua est q̄n deo caret
vel sicut cecus oculis mortuus dicitur cū luce
priuatur. sic anima mortua cū beata vita que
deus ē nō fruitur. Solus ergo deus h̄; immorta-
litate. qz nullā recipit mutabilitatē. Hic etiā
solus est inuisibilis qz nulli creature ad plēnū
intelligibilis. Nempe aie beatorū et angeli suo
more non nostro eū semp vident. Non p inter-
ualla spacioꝝ sicut nos corporea videmus. sed
intra se et extra se in omī creatura. et extra oēm
creaturam eū conspiciūt. Nec ullo intellectus
intuitu amplitudinem sue claritatis excedūt.
et qz nō ita pleniter ab ip̄is ut a se ip̄o conspi-
citur vel intelligitur. ideo solus inuisibilis.

Quō hōmo ad dei imaginē et similitudinem
fit creatus. **F**ratres. **C**a. xxviii.

Eam diuina natura cū angelica in hac tur-
ri tenente sceptrā. ecce humana natura
legionē adducit ad impugnandā eā machi-
nā erigit. Queritur nāq; quō hō ad ymaginē
et similitudinē dei formatus dicatur. cū nulla
cōuenientia similitudinis dei in hōie cōspiciat.
M Impugnātia a repugnātib; expugnāf.

dum p̄cedentia a subsequētibz inexpugnabiliter roborātur. **Q**uo h̄oies scribūtur. **I**nterior et exterior. **I**nterior anima. exterior corpus. **I**nterior inuisibilis. exterior visibilis. **I**nterior et inuisibilis ad ymaginē et similitudinē inuisibilis dei creatus. **V**isibilis autē fm visibilem mundum est formatus. **D**eus inuisibilis est in substantia vnitās. in p̄sonis trinitas. **I**nterior ergo homo id ē anima ad imaginē vnitatis est creata q̄ nō ex p̄tibz ut corpus p̄posita. sed est simplex natura et immortalis essentia. **E**st q̄ deus memoria que sui et omnium que sunt meminit que pater nominatur. ex qua intelligentia nascitur que se et cūcta que sunt intelligit que filius nuncupatur. ex vtraq̄ dilectio p̄cedit que se et vniuersa que sunt diligit que spiritus vocatur. **A**d huius trinitatis ymaginē anima conditur. dum ei memoria intellectus racō dilectōnis indicitur. preteritorum namq̄ meminit. inuisibilia intelligit. mala respiciens bona diligit. **D**ei quoq̄ essentia est lux vita iusticia bonitas beatitudo. **A**d hanc similitudinem anima facta est. ut sit lucida vitalis iustitona beata. **E**xterior vero homo id est corpus quodāmodo ad exemplar mundi formatur dum ex quatuor elemētis compagimatur. vnde et microcosmus cognominatur id est minor mūdus. **I**n hōe anima etiā h̄z similitudinē dei.

dum ipsa sic minorem mundum gubernat ut deus
maior. Omnis quoque creatura per aliquid similitu-
dinem dei habet et quantum cuius alteri est excellen-
tior. tanto illi similior. Ipse quippe est. vivit. sen-
tit. per rationem discernit. Lapidem ergo eius simi-
tudi se adiungunt. quod sunt. Arbores magis eius
similitudini appropinquant. quia sunt et crescen-
do vivunt. Quaeque aiantia multo magis eius si-
militudinem expriment. quia sunt. vivunt. sentiunt.
Porro in hominibus et angelis similitudo dei maxime
refulget. quia sunt. vivunt. sentiunt et ratione dis-
cernunt. Aias autem constat esse eternas. Si enim
ad videndum deum facte predicantur. necessario
sequitur ut sicut deus sine fine non habere creditur.
ita anime illum visure sine fine vivere non du-
bitentur. Sed queritur verum ille anime immortales
sint. que deum visure non sunt. Omnes animas
vivas constat esse nature. et siquidem anime
immortales sunt. igitur omnes anime deum visure
se sperant beate. et eum non visure misere.

Unde anima tam multa videat in somniis.

Eratres. **C**ap. xxix.
De anima tanta videt in somniis. **M**
Anima insatiabili cupiditate sciendi veritates
captat. et ideo semper in cogitationibus vagatur.
Ideoque sensibus corporeis sopitis per enigmata
quedam futura deo reuelante preuidet. Interdum
circa verisimilia dyabolo fallente languet anxia.

Aliqñ angelis vel animabz ſfabulatur. Aliqñ
a demombz ludificatur. Hec in modũ oculi ces
tera omnia videt. ſeipam videre nõ p̄t. ¶ Cur
a nobis nõ videt? ¶ **M** Quia tam ſubtilis eius
natura d̄r. q̄ ſe a corporeis oculis videri nõ pa
titur. Quãto eni aqua tenuior ẽ terra q̄ntũ aer
ſbtilior ẽt aqua. et quãtũ ethereus ignis aerẽ
tenuitate. tantũ vincit aia ignem celeſtem te
nuitate et ſubtilitate. Hec eni ẽ cauſa q̄ nullus
ſpũs a nobis cernitur. q̄ ſubtilitas illoꝝ natu
re noſtrũ viſum excedere creditur.

¶ Quõ aia toto corpe diſfuſa in ſinglis mem
bris d̄r eſſe tota. ¶ **F**res. ¶ **C**a. xxx.

Qualiter perhibetur anima per totum cor
pus eſſe diſfuſa. et tamẽ nõ magis in ma
ximis nec minus eſſe in minimis membris. ſ; in
ſingulis tota. ¶ Num tot ſunt tota quot mem
bra? ¶ **M**gr Sicut ſuperius dictũ ẽt Si lumẽ
ponatur in medio nõ minus in meis et nõ ma
gis lucet in alterius oculis. ſed in ſingulis to
tum. et in ſeipſo manet totũ. ¶ Sic anima vbiq;
in corpore. et in ſingulis membris eſt tota. ¶ In
tacto vno membro tolct tota non tamẽ tot
ta ſicut vox in auribz oim non particulariter. ſed
ſonat tota et in ſeipſa remanet tota.

¶ Cur vna anima ſit docilior q̄ alia. ¶ **C**a. xxxj.

¶ **F**ratres.

Somnes anime vnus nature ſũt quidnã

Et quod quedam abilioz et quedaz tardioz est ad
discenduz. • **M.** Anima habet formā cere vel
candle. Cera abilis est ad exprimendū imā-
gmem si ei sigillum imprimatur. Sic candela
ad lucendum si incendatur. In hunc modum
recipit anima imāgme scientie si ei imprimatur
sigillum doctrine. lumenq; veritatis recipit si
igne sapientie accensa fuerit q̄ si se per studiu
vel exercitiū neglexerit abilem p̄tere sicut cera
sine ymagine et sicut candela inaccensa sine
lumme. sic in tenebris ignorātie sine scientia
veritate remanebit. Quātomagis autē queq;
anima doctrine se adoptauerit tanto magis
capax scientie erit. Cur autem ignis spiritus
sancti quasdam animas se abiles nō p̄tentes
p̄mo negligentes lumme scientie magis accēs-
dat quasdam non accendat p̄mo quibusdā la-
torantibz scientiā subtrahat alijs similibus si-
milis racō penetrare nō valens mirādo clamat
O q̄ incōprehensibilia iudicia dei et inuestiga-
biles vie eius.

Quid magistri foris laborando anime con-
ferant quid intus veritas e petur. **Ca. xxxij.**

Qui fratres.
Omnia cuncta a magistris discantur quo-
modo vnus magister in celis esse scribitur a
quo quasi specialiter queq; docentur. • **M̄gr.**
Si recte p̄ceditur nichil p̄fus p̄ hoiem discit

magistri tñ memoriao foris plantat r rigat.
veritas aut q̄ in aia habitat intus docedo in-
crementū dat. **S**; stultus nō intelligit hęc. racō
aut que cūcta discernit facile hęc ita esse p̄pro-
babit. **N**ēpe quecqd̄ discitur melius p̄visum q̄
auditū capitur nā quātū ceco de sole narraue-
ro. ip̄e tñ nescit quid sit sol quē nunq̄ vidit.
tantū verbis meis credit aliquid esse q̄ ita vo-
cetur. aut fortasse dubitat quecq̄ esse in re qd̄
sic noietur. **Q**ui si repente videat. ip̄o visu solē
esse p̄bat quē auditu scire nō poterat. **S**ic ple-
riq̄ ceci scripturas nouerunt sed tamen quid
sit litera vel liber nesciunt. quoz oculi si subito
aperiātur et libro coram se posito quid sit qd̄ vi-
derint mirātur. et visu discernūt qd̄ auditu non
poterant. **P**orro si alicui illoz dixero talis lra
vocatur. a. et talis. b. nomiatur. mox introitus
recurrat veritatem cōsultat. et verū esse p̄bat qd̄
audit. **Q**uid ergo hūc docui. qui nec p̄us au-
ditu nec postea visu scire potuit quid sit lra nisi
veritate intus docente visu foris p̄bāte edisse-
ret. **E**go tantū sonos verboz protuli. ipse ve-
ro res p̄verba signatas veritate intus exami-
nante cognouit. **S**ic vs quoq̄ si multa vobis
de elephante dixero nescitis quid sit elephas.
nisi eum videritis. sic multa de deo legimus. et
quasi rufum homiem et pulchrum aspectu eum
nouimus. qui si ad presens intraret. num illum

agnosceremus? puto minime. **Quare?** Quia
a magistris discere nequimus. qđ veritate
visus non pbamus. Doctores ergo tantū so-
nos verborū pferūt. auditores autē veritate vi-
sus docente. verba mente. res visu discunt. Sic
litteras. sic ignotas linguas sic varias artes
discimus. dum sonos verborū a pceptoribz per-
cipimus. res istas veritate docente intus cōsi-
deramus. Sed quid de tantū est dicendū quō
videtur sed tantum auditu discitur. Rōne dū
vox canentis foris sonat. veritas intus quasi
quosdam ascensus vocis in anima format. Igi-
tur omnino nichil p hominem nisi sonus discitur.
verba autē et res per veritatem in interiori ho-
mine habitantē discernuntur et sic verissime
vnus magister pdicatur a q quisqz intus
instruitur. ea autē que a nobis non videntur
ut deus et angeli tantū esse creduntur.

Quid sit credē deū et quid credere in deum.

Fratres

Ca. xxxiii.

Offerit aliqd. credē deū et credē in deū. **M.**
Multi demones credūt deū et pagani. si nō cre-
dunt in deū. Credūt nāqz qđ deus sit qđ omnia cre-
avit. ac sup oia potēs sit. In deū aut tm credūt
qui eū diligēdo in eū tendūt. Vera aut fides ē
credē qđ deus in essentia sit vmtas et in pfo mis
trinitas. et hic cūcta ex nichilo vbo suo creavit
ac collapsa eodē verbo incarnato restauravit

et in ultimo die uersa p spūm sc̄m innoūa-
bit. Et h̄ credētibz sūmū bonū sc̄z seipm̄ i p̄mo
dabit. Hec fides vita aīe existit. et p h̄ac inst̄
vuit. Hec fides spē nutritur ut corpus cibo re-
ficiē. Dilectōe aīatur ut corpus aīa uiuificat̄.
Dilectio aut̄ opacōne d̄probat̄. S̄n̄ fides sine
opibz mortua esse d̄probat̄ et affirmatur. ḡ
fide aīa declinat a malo ⁊ facit bonū. cūct̄a trā-
sitoria respuit inuisibilia sic visibilia appetit. Di-
lectōne queqz dura tolerat. carnis impetus re-
frenat. nec̄ria proximis erogat. sūmo bono sp̄
anhelat. igitur anima q̄ sic credēdo et sperādo
in deū cedit̄ ip̄m sūmū bonū sine fine habebit.

Utrū lux diei aut caligo noctis aīe quid
d̄ferat aut noceat. ¶ Fr̄es. ¶ Ca. xxxiiij.

Amm̄e naturaliter s̄nt lucide. queritur
vtrū animabz in corpore ex̄ntibz lux diei
aliquid d̄ferat. vel rursus caligo noctis quicqz
ad videndū noceat. ¶ M. Sicut corpus sine
anima nichil sentire cernitur. sic utiqz anima
sine corpore nichil corporeum sentire creditur.
Corpori quippe admixta p oculos sentit colores
per aures uoces. per nares odores. p palatum
sapores. per tactum vel incessum res tangibiles
mollicie vel duricia differētes. A corpore v̄ro
separata nichil corporeum corporaliter sentit.
qualqz res in proprietate subst̄tie abstractis
accidentijs colorum d̄spicit. spiritualia queqz

fuo more sentit. Ergo sicut lumē candele nichil
confert soli ad lucendum. sic pfecto lux solis
nichil confert omīno aīe ad vidēdū. et sicut nox
imbar solis non impedit h̄ potius fugit. sic nec
aīe aliquatenus obhsit ut puta quā nec aīa
sentit. Porro aīa aut spūali luce ipa mims pre
sole fulgida fruitur. aut horrida pccorū caligi
ne obscurata nō nocētis. h̄ pprijs ut cecus tene
bris inuolūtur. **Ad** aut aīa carne soluta cor
poraliter lucē nō videat h̄nc cōstat. q̄ cū aliq̄
dictare volumus. vel quicq̄s facturi disponim⁹
mox anima exteriores sensus fugit introzsus se
colligit. in seīpa intus cōsiderat ea de quibz tras
ctat et solis lumē ei nichil pdest. sed etiam ei
ad hoc negociū obest. et dū alias attēdit. clā
mosas voces iuxta se nō audit. Igit̄ aīa extra
corpus nichil corporeū videt vel audit. qd̄ si fa
cit tunc vtiq̄ aereum corpus induit.

Quomō anime sanctorū intelligātur audire pces viuētū reis patrocinari. **Ca. xxxv.**

¶ Fratres.

S anime corporeas voces nō audiūt. quō
animas sanctorū sc̄ petri et martini vel alteri
us multi preces exaudisse experti sunt. **M.**
Oracō cordis nō oris ascendit in celum. Ani
me enim non clamorem vocis. sed cordis audis
unt. et se fideliter inuocātibz subuēiūt. Neq̄
magis clamoras pces audiūt q̄ eas que sine

voce vel in lingua vel in corde tantū fūit quia
neq; a nobis verba s; voces cordis tantū audi
untur. ceterū verba mente videtur. Cū ergo aie
nostre aliquid s; deū desiderat et hoc sibi a deo
p; sanctos dari huc corde huc lingua seu voce
postulat. anime scōz quib; est idem audire qd
videre & eouerso. nō voces s; verba intuentes
desiderata eis a deo impetrant. ut habens sc̄ptū.
desideriū pauperum exaudivit dominus.

Quō intelligatur aie a corpore solū & iterū
reverti ac visa referre. **C**fr̄s. **Ca. xxxvj.**

Nonne legitur q; sepe multe aie ducte de
corpore multa loca penalia et item multa
amena & florida et m; vtrisq; multas animas in
humana forma viderint. atq; ad corpus reuē
se plurima se audisse ab eis retulerint. **M**gr̄.
Sciēdum est q; hęc aie nō penitus corpus reli
querāt sed sensus tantū corporeos suis officiis
desituerant. corpus autē nō ex toto spiritu vis
tali carebat vnde ea q; audierāt nō res corporee
s; similes corporearū rerum erant quas reuerse
alijs in corpore constitutis p; edificacōne refer
re poterant postq; v̄ro corpus funditus exue
rāt. longe res aliter erat que prius videri non
valebat. **S**icuti nos iuxta parietem aliqñ posi
ti vmbriā vementis hominis non ipm̄ videmus.
remote autem obstaculo muri ipsuz ut est cer
nimus. **A**nime etiā defunctorū cum viventibus

apparent. corpus aerēū induūt. in quo corpo-
ream vocē vel verba audibilia expmunt. **H**mc
colligitur q̄ infernus sit incorporeus substantia
spūalis corpori similis. cuius pena tanto sit in-
tolerabilior. quāto spūs corpe sit sbalior. **O**mne
enim corpus vetustate deficit. diuturnitate dis-
solutum interibit. **F**ōde si infernalis igris est
corporeus restat ut corporalibus instrumentis
nutriatur. et sequitur ut illis cōsumptis ipse
intereat. **S**ed cōstat ignē gehene non deficere.
ergo spūalis est. Si autē est corporeus s̄ indefi-
ciens creatus est. necesse ē ut aie et spūs quale-
cūq; corpus induāt in q̄ ignē corporeū sentiāt.

Quomō resurrectō mortuoz sit pbabilis.

P **F**ratres. **C**a. xxxvii.
Oterit ne probari resurrectō mortuoz ē
M. Si ea inconcussa manebūt vel constabūt
que superius verissimis argumētis pbata sūt
tunc omni repugnantia submota omiq; neces-
sitate admota resurrectō erit futura. **C**onstat
eni deam esse veritatē. veritatis autē verba ne-
cesse ē adimpleri q̄ si nō implebūtur. sequitur
q̄ aut deus mutabilis sit. aut veritas non sit.
Qd si impleri non poterūt. iam deus omnipotēs
nō est. q̄ cūcta liquet q̄ absurdissima deo sunt.
Incōmutabilis itaq; veritas deus pmisit suis
dilectoribus plenum gaudium. suis cōtemp-
tib; plenū supplicū qd vtrūq; erit impossibile.

nisi sit in anima et corpore. **N**ecessesse est igitur ut cor-
pora resurgant animas recipiant. quatenus secundum per
missa veritatis habent plenam gaudium in anima et
corpore habeant illi eodem modo plenam supplicium reci-
pian. **A**mplius. si corpora non resurgant tunc anime
eternae factae non sunt. sed si peritus probatum est animas
eternas factas. **A**d hoc videlicet ut deum cum ange-
lis semper videant et in hac visione sine fine beate
vivant. **B**eate autem non vivunt. si indumenta sua scilicet
corpora in sordibus deputescere absque spe recupera-
tionis aspiciunt. Sequitur namque ut necessario
vestimenta sanctarum animarum que stola noian-
tur. per resurrectionem innoventur et in corruptibilibus
lem gloria immutentur quibus anime remdute
semper beate deum contemplantur. **C**ontra ut infeli-
ces vestes sordidas remduant de quarum fedita-
te semper doleant. **I**gitur non solum corpora inno-
uari. sed etiam communem naturam que scilicet servavit necesse est
in melius commutari. **N**on habetis scriptum. **E**cce
nova facio omnia. **F**. **C**um deus ab inicio mundi
nichil novum creaverit. quomodo novam creaturam tunc
esse constabit. **M**. **T**ripartite nova creatura dicitur
que per trinitatem ita disponitur. **D**eus pater
omnem creaturam ex nichilo condidit. et haec nova
creatura nomeniatur. **N**on habemus in apostolo nos-
trum nova creatura. et in alio loco ut scimus
initium aliquid creature eius. **D**eus quoque
spiritus sanctus corpora vivificabit. et hunc

totum mundū in nouabit. et hec nichilominus
noua creatura appellatur. **¶** Unde habemus.

¶ Celū nouum et terram nouā faciet dominus.
¶ Quō dñs ꝛ aie scōꝝ nūc in celo esse aut san-
cti receptis corpibꝫ ibi futuri esse credantur.

¶ Fratres.

¶ Ca. xxxviii.

TAm turri in sumum nobiliter pducta. restat
nunc ut ppugnaculis cingatur. et sic cacumen
in summo celoꝝ cōsumetur. Legimus de dño q̄
eleuatis manibꝫ ferebatur in celum. et quia se-
det ad dexterā dei. et stephanus in contione vi-
dit eum stātem a dextris dei. Qui fertur de loco
ad locū mouetur. et qui sedet vel stat loco cō-
tinetur. et cum dñs corp̄aliter celum ascendit.
qualiter nūc ibi credēdus sit vel qualiter nunc
ibi anime scōꝝ sūt aut qualiter receptis corp̄i-
bus ibi futuri sūt sumo opere scire deheramus.
Si enim aliquis locus xp̄m vel sanctos sedens
tes continet vel stantes ne cadant. tunc iste lo-
cus eis melior p̄batur a q̄ tot bona cōtinētur. Et
sic sancti de aliq̄ creatura visibili ꝛ sensibili gau-
dentes gloriāntur. ut nos de hac visibili et sen-
sibili luce delectamur. tūc iterū ea res melior ra-
cionalis creatura indicatur de cuius possessione
ip̄a iocūdat. ut nos de habita pecunia gloriā-
mur ꝛ gratulamur. et miserum gaudium vi-
detur si intellectualis creatura non nisi de stolis
da re letatur. **Magister.** **A**pice huius tur-

ris pariter ascendamus. et racōne indagante
qualiter se habeant hęc perspiciamus. **C**elum
vilitato nomine appellamus quod super caput
nostrum videmus. **S**upra nos autē nichil nisi
nubes vel aerem sole illustratum conspiciamus.
Solem vero lunam vel stellas longe a nobis res
motas sic videmus sicut in lato mari positi
alonge montes conspiciamus. in circuitu vero
nichil nisi confusum aerem videmus. **V**nde li-
quet q̄ nullius hominis visus totū huius aer-
is spacium penetret. qui vix etiā orizontem at-
tingere valet. **V**nde cum apli dommū sublātū
vltterius videre non possent dicitur. nubes sus-
cepit eum ab oculis eorum. **S**tephanus quoq̄
non corporeis oculis dommum in celo vltra firm-
amentū vidit. cum nullius hominis visus vlt-
lo modo usq̄ ad celum perungere possit. **S**ed
et contio illa in qua stephanus stans xpm cō-
spexit in domo aliqua fuit. cuius tecti culmen
ip̄ius corporeis oculis penetrare minime potuit
Constat ergo q̄ nō oculo corpis. sed intuitu
interioris hominis xpm nō in corporeo. sed in tel-
lectuali celo videtur. **S**ed hic forte ab aliquibz
calumniosis obicitur. stellas esse in firmamento
infixas. et visū nrm firmamentū attingere dū
eas videmus. **N**ū ideo oculi nri firmamentū at-
tingūt. dū qz stellas aspiciunt? **N**ū ideo totum
aeris spacium in mari penetrant quia montes

ut puta solida corpora considerant. Sicut enim
in mari remotis ab aspectibus montibus nichil
nisi aer conspicitur vndiq; ita quoq; sideribus
solidis videlicet corporibus sublatis nichil nisi aer
cernitur. Quicquid autē ab aere est usq; ad firmamentū
et ipsū firmamentū a nobis nequaquā
videtur propter ipsius spatij longinquitatem et
ob nature sue sublimitatem.

De triplici celo historiali et significatiue dco.

Quod si forte obiciat quod apud ca. xxxix.
ad terciū celū raptus describitur. Sciendū
est tres celos historialiter appellari et iterum
tres significatiue nuncupari. Dic quippe aer
primū celum historialiter vocatur sicut habetur
volucres celi. quia in celo id ē in aere volare videtur.
Secundū celū ether vocatur ut habetur stelle
celi. quia in eo stelle fixae traduntur. planete vago
cursu feruntur. Terciū celū firmamentū appella
tur sicut habetur astra celi quia in eo sidera fixa
traduntur. Significatiue quoque tres celi leguntur.
quia tres visiones scilicet sensualis spūalis et intelle
ctualis a sapientibus non nesciuntur. Sensu
alis quippe visio est cum colores et formas re
rum exterius cernimus. sed interius aliquid
celari intelligimus ut in literis intelligimus
significantiā. Hec ergo visio primū et substā
tiale celum nominatur quia in scripturis intel
ligentia celatur. Celus etenim a celādo nominatur.

De triplici celo historiali et significatiue dco.
magis
sicut in
caliph et
vobis scilicet
multis dicitur
etualis cu
rem verius
adfectus et
vltimus qu
vltimus
cuius veritas
apostolus
num celum
vix extra
id intelligit
vltimum
magis prout
est in nobis
vobis scilicet
ratione quod
vobis scilicet
dicitur celum
magis veritas
tel imperia
tu a nobis
De triplici celo
esse emendandum

Secūda visio spiritalis est qua non res sed
imagines rebus similes spūaliter videmus
sicut in somnijs solemus. et sicut iohes in apo-
caliphi. et pphas multa nouimus uidisse. et hec
visio scdm celū nūcupatur. quia res in hñs li-
mitu dñibus celantur. **T**ercia uero intel-
ctualis cū neq; res exterius. neq; imagines
rerū mterius. sed ipas substātiās put vere sit
abstractis colorib; intellectu aspiciamus. et vni-
uscuiusq; qualitatē mter se differentem racōe
discernimus. **E**t hec visio tertiū celū uocatur.
quia ueritas rerū in hac quasi a stultis celat̃.

Igitur si ap̃lus in corpore est raptus. tūc ad cor-
porum celum scz firmamētū est pductus. Si
autē extra corpus qđ magis uidetur tūc utiq;
ad intellectuale celum raptus creditur. in quo
essentiam ueritatis sicut est et angelicas sub-
stantias prout sunt non sensualiter quod ne-
quit fieri nisi per corpus nec spūaliter quod
non fit nisi per imagines rebus similes. sed uer-
tacter qđ non fit nisi ipso intellectu uidisse cog-
noscat̃. **A**ngeli uel iusti quadam similitu-
dine celi nūcupatur quia in secreto dei hui-
mans uisibus celantur. et econtra demones
uel impij tenebre appellantur. quia in tormen-
tis a nobis occultantur.

De regno celorum quid uere sit et ubi sit
esse credendum.

Ca. xl.

Regnū autē celoz id est iustoz nō vrbūz
memā. non possessionū p̄dia. non auri vel
gemmarū copia. nō supellex varia. sed iusticia
pax et om̄imoda gloria in pleno gaudiō credi
tur. quod de visione eterne claritatis. et de soci
etate angeloz et sanctorū habet̄. **D**eus eterna
lux p̄batus est esse in mūdo ⁊ extra mundum
infra et sup̄. et in circuitu vndiq; et vbiq;. **I**git̄
h̄ regnū talū celoz racōne demōstrante m̄chi
aliud est q̄ visio dei que est fons om̄ bonoz
nec̄ario sequitur q̄ regnū celoz sit in hoc mun
do. et extra mundum. et in om̄i creatura et extra
om̄em creaturā. **S**ōn̄ habetis. regnū celoz in tra
vos est. q̄ nimirū in deo cōsistētes. eū in nobis
ipsis et in om̄i creatura et extra. om̄em creaturā
sicut ē cernimus. **I**dcirco aut̄ nūc extra deū vel
extra regnū celozū dicimur. q̄ hac visione pri
uamur. **E**odē mō ⁊ miseri tūc a regno celozū
excludi referūtur. q̄ eadē visione ut cecī sole
priuabūtur. **H**oc regnū celoz vel hoc gaudiū
iusti intrare scribūtur. q̄ ineffabile gaudiū nō
capiētes in eo quodāmodo obuoluuntur. **R**ō
aut̄ aīe sursum ad celū ferri affirmātur vel etiā in
ferri putātur ad visū n̄m d̄. q̄bz sup̄iora splē
dore solis lucidiora noscuntur. et q̄ aliter res
nō p̄t agnoscā ab h̄ijs q̄ sūt adhuc i carne. **S**o
lute aut̄ non loco mouētur. nec ad aliq̄ locū
corporeū ducūtur ut in deū cōtēplētur. s; mox

a corpore sequestrare. angelis et sanctis sociantur. et regno celorum quod est visio dei intra mundum et extra et vndique sine mora fruuntur. Sicut cecus in sole positus si eius oculi aperirentur et festim luce solis fruatur. Quod a quibusdam morientibus lux vel forme angelorum aut sanctorum ibi videtur. et decetis armonie audiuntur. et ad alta duci certantur hoc propter vincentes fieri non dubitatur. ut in christiana religione corroborentur. Porro fruor lucis videtur si anime illocales de hoc mundo extra firmamentum duci afferantur quoniam ibi fit pulchrius vel ibi magis sit deus cum super et infra intra et extra equaliter esse non dubitatur et eius visio vbi que iustis equaliter adesse et probetur. Aias vero vel spiritus cum sine in corpore et corporeis locis includi absurdissimum videtur. praesertim cum omnis locus altitudine longitudine latitudine dimetiatur. hisque omnis spiritus carere bene sciat. Ideo quippe illocaliter manere et eius visione frui estimatur. sicut scientia in anima illocaliter moratur.

De gloria corporum beatorum.

Ca. xli.

Corpus autem sanctorum resurget spirituale. quia velocitate leuitate perspicuitate spiritibus erit equale. et omne solidum erit ei penetrabile. sicut et corpus domini lapide clauso surrexit et inuis clauis intravit. Sicut igitur spiritus nunc nullo corporali loco sustentatur. ita quoque non est necesse ut tunc spirituale corpus.

aliquo loco fulciatur. **N**on enim insensibile cor-
pus spiritum. sed spūs corpus vegetat. **I**gitur
nullus locus spūale corpus fulcit qđ omni ele-
mento subtilius erit sed ut spiritus illocaliter
in fumo spiritu deo subsistit. **N**isi forte hoc pro
loco accipiatur. qđ substantialiter et psonaliter
circūscribitur. **A**mplius. aut in hoc corporeo mū-
do sancti manētes deū videbūt aut extra mūdū
erunt. **S**i extra mūdū fuerint. tūc nulla demē-
tali materia stātes vel sedētes sustentātur. qz
nullum elementū extra mūdum comprobatur.
Quā enī terram vel aquā ibi esse credit. nimis
terrenus fluidus dēspit. **S**i enī aerē vel ignem
ibi esse arbitratur grauitate a mobilitate aeris
et ignis ipse instabilis irrisus cōspicitur. ergo
extra mūdū nulla re materiali fulciuntur vbi
nulla materia inuenitur. **S**i autē in hoc mūdo
erunt similiter nulli elemento localiter stādo
vel sedēdo inherebūt. qz equales angelis erūt.
Cum igitur spūales snt. in fumo spū spūaliter
nō localiter manebūt. **P**orro illoꝝ corpoꝝ glā
nō racōe. s; sola fide ē cōtemplanda. **E**rūt quippe
tūc illa corpa ut aimus agilia. ut sol pspicua.
Quācō enī nūc animus ab oriēte in occiden-
tem cogitacōe puenit tā cito tūc illud corpus
illuc puenire potest. **H**oc hinc colligit qz refer-
rectō in ictu oculi est non qz oculus aperiatur.
s; qz ap̄to oculo obiectus lucis radius dēspicitur.

S; reuera tñ velocitas illius corpis ab ietu oculi differt. quātū a corpe agilitas animi. **H**ui⁹ etiā corpis claritas est tanta. quāta est spūs nō eni est hoc corpus anime oneri s; decozi. qđ nulla corruptibilis moles aggrauat. s; qđ angelice nature equalitas leuigat. hui⁹ qđ corpis claritas tñ solē excellit quātū sol in claritate nrm corpus pcellit. **S**ol eni est corpus insensibile. et quous immutetur. tñ nūq; viuificabit. **C**orpus aut illud erit sensibile et intellectuale. igitur qđtū spūs intellectualis differt ab aere insensibili tantū differt p clara claritas illius corpis a claritate solis.

De gloria dñi sanctorū oīm. et differenti gloriā singulorū. **Ca. xliij.**
Hinc questio nō minima occurrit. **C**um eni dñs dicat. **F**ulgebūt iusti hē sol. **E**t apls. **A**lia claritas solis. alia lune. alia stellarum. stella a stella differt in claritate. sic et resurrectō mortuorū. **V**idē apls dño contrariū sentire. vidē qđ hic velut solem fulgere asserat. ille quosdā velut diūsas stellas alios velut lunā alios velut solē fulgere astruat. **S**; sciendū ē qđ dñs glāz scōz gñaliter expressit. **A**plūs aut singlorū gloriā p meritis distinxit. **V**ltimus g in regno celoz ut sol fulgebit qđ tūc septies clarior qđ nūc erit. et in hac claritate tñ quisq; ab alio p meritis differt qđtūz stella a stella in claritate dīr.

Alij autē hos in tantū diuerse claritatis gloria
ita p̄cellunt sicut lucifer plia des. luna luciferū.
sol lunam in claritate excellūt. Nos autē omēs
tantū corpus xp̄i in claritate excedit. quātuz
creator creaturas trāscendit. vnde et in dexte
ra dei patris sedere scribitur. quia in gloria di
uine maiestatis fulgere creditur. igitur talis
visio et talis gloria regnū celoz d̄. qz soli celi
id est iusti hac visione fruūtur. quoz p̄mum
sūmum bonum est in quo habent plenū gaudi
um de plenitudine omnū bonoz.

Concluditur qz sancti nō de sensibilibz rebz.
sed de sūmo bono deliciuntur. **Ca. xliij.**

Concluditur itaqz qz sancti nō de sensibili
bus rebus deliciuntur. sed se in sūmo bono
esse et sūmum bonum in omni creatura et extra
om̄em creaturā videndo frui gloriētur. Si eni
quicquā minus q̄ sūmum bonū in p̄mū acciper
rent adhuc plus appeterent. et nequēs essz qz
plenū gaudiū non haberent. Sed cum constet
eos plenū gaudiū habere necessario sequit̄
eos sūmū bonū deum habere id ē de eius efflu
entia et plenitudine omnū bonoz abundare.

Quādo autē celum celozū legitur. ip̄e deus in
telligitur vbi iusti in abscondito faciei sue a cō
turbacōne hominū celantur. Tōnde scribitur.
Habetis thesauros in celo. hoc est in deo. Ad hoc
sūmum bonū iusti quadam cathena trahūtur

que de virtutibus hoc modo connectitur. In
p̄mis fides animam quasi quidam circulus cō-
plectitur. fides spe nutritur. spes dilectōne tes-
netur. dilectio operacōne expletur. operatio ad
sūmum bonum intentione trahitur. intentio boni
perseuerātia clauditur. perseuerātie deus fons
omniū bonorū dabitur. Igitur qui hac cathena
tractus hanc turrem scandens culmen eius
attingit. non solum se veram vitam cognosces-
re sed se penititer in ea beate viuere gaudebit.
quia in ea huius glorie consors erit. **F**ratres
vere vite et oim beate viuentiū faciat te deus
participē. q̄ nos omnes ad sūmū bonū pducatur.
Augustini de vere vite agnicōe libellus explic.

LANDES-
UND STAAT
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Aug-
toreat
Q
capit
conadit
in mare
agnisc
in suis
unq bon
moder
fomonal
q per ave
notis luge
vel ppo
fentig ter
in mabo
terat non
percalom
obnoan
glantia e
tas vero
ni domi

